

И/Б/МАЖУРАНИЧ

НАРОДНА МЛАДЕЖ

ЧУДНИТЕ

ПРИКЛЮЧЕНИЯ

НА ЧИРАКА

ЭЛАЛШЧ

ИВАНА БЪРЛИЧ-МАЖУРАНИЧ ЧУДНИТЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ НА ЧИРАКА ХЛАПИЧ

Превод: Христиана Василева

chitanka.info

Когато вашите прабаби са били големи, колкото сте вие сега, преди сто години, в хърватското градче Огулин се родила Ивана Бърлич-Мажуранич. Разговорите и заниманията в нейното семейство отрано ѝ вдъхнали любов към литературата. Дядо ѝ е бил известният хърватски поет Иван Мажуранич, баща ѝ също е бил писател. Ивана Бърлич-Мажуранич продължава тяхното дело. Писала е есета за възрастни, стихотворения и разкази за деца. За своите „приказки от едно време“, издадени през 1916 година, и поради своето сладкостие тя получила прозвището „хърватския Андерсен“. Книгата „Чудните приключения на чирака Хлапич“ е излязла от печат за пръв път през 1913 година. Понеже станала любимо четиво на малките читатели, тя е издавана много пъти оттогава. Хлапич е бил между любимите герои на много поколения деца. И днес човек следи с вълнение и обич всяка стъпка от приключенията му.

Ивана Бърлич-Мажуранич е починала в Загреб през 1938 година.

През 1974 година в родината ѝ бе чествана тържествено стогодишнината от нейното раждане. Книгите ѝ са преведани на руски, френски, чешки и други езици. Българският читател за пръв път се запознава с превод на нейна книга.

КЪМ МАЛКИТЕ ЧИТАТЕЛИ

Това е разказ за чудното пътуване на чирака Хлапич.

Хлапич беше малък като лакът, весел като птица, храбър като Крали Марко, мъдър като книга и добър като слънце. И защото беше такъв, затова изплува щастливо от много беди.

Отпърво пътуването на Хлапич беше така леко, като детска игра, та читателят ще каже в началото на тази книга: „Защо ще му е на Хлапич такава мъдрост и такава храброст за толкова леко пътуване? Нима му трябва храброст, за да поведе впрегнато магаре за юздата? Или му е нужна мъдрост, за да търси изгубените гъски?“

Но след това Хлапичевото пътуване става все по-тежко и все по-опасно, както често се случва. И когато читателите видят малкия Хлапич в голяма опасност и тежки беди, те ще кажат: „Наистина добре е сторил Хлапич, дето е понесъл със себе си много доброта, мъдрост и храброст, когато в тъмни зори е тръгнал на път по света.“

Ето защо в края на краищата всичко завършва от добре по-добре.

Но въпреки това нека никой не бяга от дома си. Никому не е така зле, както му беше на Хлапич при майстор Мърконя, а и кой знае, би ли имал по своя път такъв късмет като Хлапич. И без това ще се чудите, че и за него всичко е свършило толкова добре.

И така, сядайте на прага и четете!

ПРИ МАЙСТОР МЪРКОНЯ

I

ЧИРАКЪТ ХЛАПИЧ

Имаше един малък обуцарски чирак, без баща и без майка. Казваше се Хлапич.

Хлапич беше малък колкото лакът, а беше весел като птица. Цял ден седеше на малкото трикрако столче в скъсани панталони и червена риза и по цял ден забиваше гвоздеи в ботушите и шиеше обувки. Цял ден подсвиркваше и пееше, докато работи.

Господарят на Хлапич се казваше майстор Мърконя; беше лош и страшен. Толкова беше голям, че главата му опираше в тавана на тяхната малка стая. Имаше къдрава коса като лъв и мустаци, дълги до раменете. Гласът му беше силен и груб като на мечка.

На майстор Мърконя му се случило веднъж в живота голямо нещастие и оттогава той бе човек с много кораво сърце. Какво нещастие се случило на майстор Мърконя, това ще се разбере по-късно от тази книга.

И така майстор Мърконя беше коравосърдечен и много несправедлив. Винаги когато се разсърдеше, хокаше и ругаеше Хлапич.

Майсторицата беше много добра. И на нея се случила същата беда като на майстор Мърконя. Но оттогава тя бе станала още по-добра и имаше твърде добро сърце. Много обичаше Хлапич.

Но тя се боеше от майстор Мърконя. Когато носеше на Хлапич пресен хляб, винаги го криеше под престилката си да не види майсторът, защото майсторът беше заповядал на Хлапич да се дава твърдият и стар хляб, а майсторицата знаеше, че Хлапич обича да яде мек хлебец.

Хлапич, имаше само едни съдрани гащи и още едни, които майсторицата му уши от зелено сукно. Това сукно беше останало от зелената престилка на майстора и майсторът заповяда на жена си да направи от него гащи на Хлапич. В тия гащи Хлапич имаше зелени крака като зелена жаба и не ги носеше на драго сърце, защото другите чираци го подиграваха. Майстор Мърконя заповяда да ги носи в

неделя. Хлапич беше сговорчив и като видя, че трябва да носи тези гащи, почна сам да се шегува. Винаги когато обуеше зелените гащи, квакаше „кря-кря“ като жаба.

Като видяха другите чираци, че Хлапич се шегува, вече не му се подиграваха, ами си играеха с него в неделя и много го обикнаха. Само майстор Мърконя не биваше да види, че Хлапич играе, защото веднага би го отпратил вкъщи.

Така живееше Хлапич при майстор Мърконя и не му беше добре. И все пак кой знае колко дълго би останал той там, да не се бе случило нещо, което прекомерно нажали Хлапич.

II БОТУШКИТЕ

Някакъв богат господин поръча при майстор Мърконя ботушки за малкия си син.

Ботушките станаха много хубави. Блестяха като слънце. Сам Хлапич начука пирончета на тези ботушки. Но когато господинът дойде със сина си за ботушките и когато синът му ги обу, за беда се оказаха твърде тесни. Затова господинът не искаше да вземе ботушките, нито да плати и майстор Мърконя се оправда с Хлапич. Въпреки всичко това господинът не се съгласи да плати ботушките.

Когато господинът си отиде, майстор Мърконя почна да беснее и да вика на Хлапич:

— Ти, негоднико, си крив! Ти, мързеливецо! Ти, никаквецо! Ти си крив, дето са тесни ботушките! — Страшно викаше Мърконя. После грабна ботушките и удари Хлапич с тях по гърба. Това беше твърде несправедливо, защото майсторът сам скрои ботушките, така че Хлапич не бе крив, дето са толкова тесни. Но когато майстор Мърконя се разгневеше, не знаеше кое е право и кое криво.

И така, той удари Хлапич с ботушките по гърба, запрати ги в ъгъла и рече на жена си:

— Утре да ги хвърлиш в огъня. Не ща да ги видя вече тези ботушки! — После се обърна като лъв към Хлапич и го заплаши с големия си юмрук и силния си глас:

— Чизмите ще изгорят, но ти, мързеливецо, ще ми платиш за тях! — Това означаваше, че Хлапич ще яде още бой заради тези ботуши.

Когато тази вечер Хлапич отиде да спи, нито свирукаше, нито си пееше, а нещо размишляваше.

Хлапич спеше в кухнята, на пода край огнището. Там имаше един твърд сламеник, съдран юрган и парче свецица, втъкната в един картоф, защото нямаше свещник.

Легна си Хлапич на своя сламеник, угаси свещта, която едва се подаваше вече от картофа, и почна да размишлява. Мисли Хлапич,

мисли и реши през нощта да побегне от майстор Мърконя и да тръгне по света. Въпреки че това не беше лесно, а беше и опасно, но все пак Хлапич го направи. Намисли ли чиракът нещо, може да го извърши.

III БЯГСТВО

През нощта, когато всичко спеше дълбоко, Хлапич стана. Около него беше тъмнина като в затворена кутия.

Тихо като мишка излезе Хлапич от кухнята и се вмъкна в работилницата. Тук беше черна нощ като в затворена кутия. Когато Хлапич драсна клечка кибрит, по пода нещо почна да шумоли на всички страни, да пращи и да бяга. Това бяха мишки, които през нощта гризяха кожа, но Хлапич не им обърна внимание, защото имаше още много работа, докато се приготви за път.

Най-напред той взе парче стара хартия и голям обуцарски молив. После седна на своето малко трикрако столче и почна да пише писмо:

Вие искахте да хвърлите ботушките в огъня. На мен ми е жал за тях и тръгвам по света да ги разтърча. Тогава няма да са тесни. Бъдете по-добър с новия си чирак. Давайте му повече чорба и по-мек хляб. Ботушките ще ви върна.

Хлапич

Хлапич писа това твърде дълго, защото не беше особено вещ в писането. Буквите бяха големи и гърбави като круши.

Когато Хлапич свърши писмото, стана тихо и забодя писмото на престилката на майстора, която висеше на стената. После седна и започна да пише друго писмо:

Драга госпожо,
Благодаря ви за вашата доброта. Тръгвам по света.
Ще мисля за вас и ще помагам на всеки, както вие ми помагахте на мене.

После пак стана тихо и забодѐ писмото за престилката на майсторицата. Нейната престилка висеше също така на стената.

След това Хлапич взе своята червена кожена торба и почна да слага в нея това, което му трябваше за из път. Най-напред сложи вътре парче хляб и парче сланина. Това беше вечерята му от вечерта, защото Хлапич се натъжи вечерта и не можа да вечеря.

Сложи в торбата една синя кърпа, едно шило, малко канап и няколко парченца кожа. Понеже Хлапич беше истински малък обуцар, а обуцарят не може без шило и канап, както войникът не може без пушка. След това сложи в торбата своето ножче и тя се напълни.

Като свърши това, Хлапич почна да се облича за път.

Най-напред взе от пирона своите зелени гащи и ги обу. Още малко щеше да заквака, като ги обу, толкова беше свикнал на тази шегга. Но трябваше да мълчи като мишка, да не се пробуди майстор Мърконя, който спеше в другата стая.

След това Хлапич взе конец, та закърпи лакътя на червената си риза и я облече. Взѐ от ъгъла и онези гиздави ботушки, заради които предишния ден яде бой.

Като обу ботушките, Хлапич едва не засвири от радост, така хубаво му стояха! Но, разбира се, не смееше да свири, защото щеше да събуди майстора! След това Хлапич понечи да вземе шапката си. Но тя беше цялата съдрана и оцапана.

Затова той взѐ парче хубава кожа, останала от ботушките, и заши от тази кожа широка лента около шапката. Лесно му беше да шиѐ кожата, нали беше обуцар.

Шапката грееше сега като слънце и Хлапич я сложи на главата.

Така той се приготви за път. Носеше зелените гащи, червена риза, дивни ботушки, чудна шапка и червена торба през рамо.

Изглеждаше като генерал от някаква чудновата войска.

След това Хлапич се измъкна тихо, съвсем тихо из работилницата в двора.

На двора беше вързан Бундаш. Хлапич и Бундаш бяха големи приятели, затова Хлапич сега не отидѐ при него, защото знаеше, че той

ще квичи подире му. А на Хлапич и без това му беше мъчно и тежко да остави Бундаш.

Тъкмо когато Хлапич излезе на двора и мислеше дали да отиде и прегърне Бундаш, майстор Мърконя почна да кашля в стаята. Майсторът кашляше само насън. Драскаше го гърлото, защото вчера вика твърде много по Хлапич. Хлапич се уплаши, като чу, че майсторът кашля. Уплаши се, защото помисли, че майстор Мърконя се е пробудил. „Беж да те няма, Хлапич“, рече си той.

Промуши се бързо навън през голямата порта, която за щастие не беше заключена, и се озова на улицата.

На улицата беше още черен мрак. Къщите изглеждаха големи до небето, а Хлапич вървеше много бързо по улицата. Нигде не се виждаше жива душа. Всички хора още спяха.

Така избяга Хлапич от майстор Мърконя.

ПЪРВИ ДЕН ОТ ПЪТУВАНЕТО

I

МАЛКИЯТ МЛЕКАР

Хлапич вървя, вървя в мрака твърде дълго по улиците, защото градът беше голям. Измина толкова улици, че майстор Мърконя не можеше вече да го намери.

Все още вървеше Хлапич, а после почна да разсъмва и не беше вече толкова тъмно. В последната улица на града Хлапич срещна един старец, който караше с малка каручка и малко магаренце много съдове с мляко в града.

Каручката и магаренцето бяха много хубави, но горкият старец беше слаб и прегърбен.

Старецът спря каручката пред една триетажна къща, толкова висока, че на най-високите ѝ прозорци още се виждаше месецът.

Като спря с магаренцето пред къщата, старецът взе един съд, пълен с мляко, и понечи да го отнесе в къщата. Но понеже беше слаб, спъна се на първото стъпало, та за малко да падне. Почна да се вайка и седна на стълбата пред къщата.

В това време дойде Хлапич със зелените гащи и червената риза, с хубавите ботушки и чудната шапка. Като го видя, старецът така се зачуди, че престана да се вайка.

— Дай, дядо, аз ще отнеса млякото в къщата — каза Хлапич.

— Откъде си ти? — попита дядото чудния Хлапич.

На Хлапич не му се искаше да говори за майстор Мърконя, затова отвърна:

— Аз съм чиракът Хлапич. Царят ме праща да разтъпча ботушките на неговия син и ако трябва някому да помогна в неговото царство, да го сторя.

Старецът знаеше, че Хлапич се шегува, но така му допадна, че престана да се вайка, та даже и се засмя.

— На кой етаж трябва да отнеса млякото? — попита Хлапич.

— На третия етаж — каза старецът.

Хлапич беше много силен и хвана тежкия съд, та го отнесе като перо в къщата.

На стълбата беше още тъмно.

Хлапич стигна със съда на първия, после на втория и най-сетне на третия етаж. Третият етаж беше така високо, че там месецът още гледаше в прозорците.

На стълбите беше съвсем тъмно, а в мрака на стълбите лежеше нещо съвсем черно. Само две точки светеха като две червени свещи. „О, моля — каза Хлапич на котката, — аз донесох вече млякото, само ми покажете, ако обичате, пътя.“

Котката вдигна весело опашка и изтича пред Хлапич до една врата.

Хлапич потърси звънеца и позвъни.

Прислужницата отключи вратата и отвори.

Като видя пъстрия Хлапич, се уплаши, писна колкото има глас, и плесна с ръце. Котката се уплаши от писъка ѝ, скочи върху главата на Хлапич, а от главата му на рамото на прислужницата и от рамото ѝ — хоп: право в една тенджера, пълна с вода.

Сега да имаше кой да види тази комедия!

Котката мяучи, водата пръска, тенджерата се търкаля, Хлапич скача, за да не си намокри ботушките, а прислужницата се смее така, че стъклата на прозорците треперят.

— О! О! — смееше се прислужницата. — Какво шарено чудовище си ти? Папагал ли си, кълвач ли си, или нещо друго?

— Лъжете се, госпожице — каза Хлапич. — Аз съм Хлапич и ви нося мляко. Старецът е слаб и не може да изкачва стълбите. Но по-добре би било да не бяхте викали.

Прислужницата сега се смееше още повече.

След това взе млякото от него, а когато Хлапич понечи да си тръгне с празния съд, слугинята взе свещ и го изпрати по стълбите надолу, защото Хлапич ѝ допадна.

— А защо вие, госпожице, не отивате всеки ден сама долу за млякото? Щом можете мен да ме изпратите до долу, можете и за млякото да отидете сама — каза Хлапич. — Старецът е много слаб и не може да носи мляко на третия етаж.

Прислужницата се засрами, че не се е сетила сама за това, и обеща на Хлапич отсега нататък всеки ден да слиза сама долу за млякото.

Хлапич пък ѝ обеща да ѝ донесе цветя от пътуването си.

Когато Хлапич слезе на улицата при стареца, помоли го да го остави да разнесе и останалото мляко, защото колата беше още пълна.

Старецът само това чакаше, а Хлапич хвана малкото магаренце за юздите и почна да разнася млякото. Умното магаренце само знаеше в кои къщи трябва да носи мляко и само спираше навсякъде пред пътните врати. Хлапич се чудеше много колко е умно магаренцето и попита стареца защо хората наричат такова умно животно магаре или осел?

Старецът беше наистина много стар, но пак не знаеше как да отговори на този въпрос.

— Когато се родих, магаретата вече имаха това име — каза той.

Хлапич намираше, че това не е право, и съжали, дето не знае по-добре да пише.

— Да знаех по-добре да пиша, бих написал една книга за това — тези умни животни да се кръстят с по-хубави имена, а името магаре или осел, да се остави на онези твари, които го заслужават — каза Хлапич.

Магаренцето обаче пет пари не даваше как го наричат хората, нито какво говорят Хлапич и старецът за него, ами продължаваше да си спира пред онези врати, където трябва.

Хлапич всеки път взимаше съда с мляко и бързо като вятър тичаше по стълбите.

Така опразниха колата завчас. Остана само една малка съдинка за закуска на стареца.

Старецът благодари на добрия Хлапич и му даде да се напие сладко с мляко. След това си тръгна с магаренцето и колата, а Хлапич си продължи пътя.

Вече беше ден.

Още малко повървя Хлапич и после излезе извън града. И пак повървя още малко и вече нямаше ни една къща, а само големи поля, храсталаци, дървета и дълъг път. Градът не се виждаше.

— Най-после — рече Хлапич и седна под едно дърво.

Беше сънлив, защото почти не спа през нощта. Затова сложи червената торба под главата си и легна във високата трева.

Тревата беше мека и все пак беше доста твърда да се лежи на нея. Ала Хлапич заспа сладко като заек в тревата.

Нека си спи. Главното е, че майстор Мърконя е далече, а още по-главното е, че Хлапич не знае колко добро и колко зло го чака по пътя. Ако знаеше, нямаше така спокойно да спи.

II

ГОЛЯМА ГЛАВА СЕ ПОКАЗВА В ТРЕВАТА

Хлапич спа хубаво и дълго в тревата.

Край него по пътя минаха много коли, много селяни и селянки. Конете топуркаха по пътя, хора разговаряха и викаха, коли скрибуцаха, а гъските, които селянките носеха в града, крякаха.

Хлапич си спеше и нищо не чу, сякаш му бяха запушени ушите. Във високата трева никой не го виждаше.

Така стана пладне. По пътя нямаше вече никой.

Изведнъж Хлапич започна да се пробужда. Той чу как нещо се влачи по тревата, как нещо се промъква, промъква. Все по-добре и по-добре чуваше как нещо тупка, тупка. И после дочу съвсем близо до себе си как някой диша тежко и духа.

Той се почуди.

Хлапич беше сънлив и още нито виждаше, нито чуваше добре. Затова понечи да се повдигне, да види какво се промъква и какво тупка по тревата, приближавайки все повече до него.

Тогава в тревата, съвсем близо до Хлапич, се показва голяма къдрава, жълта глава и изплезе към Хлапич дълъг, червен език.

Това наистина беше много чудно й доста страшно. Някой друг може би щеше да се уплаши. Но Хлапич само скочи и прегърна голямата къдрава глава.

Защото това излезе неговият мил пес Бундаш. Бундаш избяга след Хлапич от майстор Мърконя и дълго души, и търси, и тича, докато намери Хлапич.

Бундаш почна да лиже с големия си червен език ръцете на Хлапич, а Хлапич непрекъснато го прегръщаше, прегръщаше.

— Ех, че е хубаво, драги мой Бундаш — говореше Хлапич.

После почнаха да се премятат и търкалят по тревата от радост като две топки. Като се нарадваха, Хлапич каза:

— Така, а сега заповядай, седни да обядваме.

Бундаш така се развесели, че само скачаше по мухите и скакалците.

Хлапич седна на тревата, извади от торбата хляб и сланина и чекийката. После свали шапката си и почна да яде. Едно парче сланина слагаше в устата си, друго хвърляше на Бундаш. Бундаш дочакваше всяко парче във въздуха и тозчас го гълташе.

След това Хлапич отрязва парче хляб на себе си, а друго парче хвърли на Бундаш. „Хлап“ — направи Бундаш и хлябът изчезна.

Разбира се, по този начин Хлапич и Бундаш доста бързо свършиха обеди, а после станаха и поеха нататък.

Беше топло, а пътят беше дълъг, бял и прашен.

III

КЪЩАТА СЪС СИНЯТА ЗВЕЗДА

Дълго и весело вървяха Хлапич и Бундаш по пътя. Но накрая ходилата вече взеха да им парят.

Тъкмо бяха стигнали до някаква бедняшка къщица. Къщицата беше окърпена и килната на една страна, а имаше две прозорчета. Под прозорчетата беше нарисувана със синя боя голяма звезда. Тази звезда се виждаше още отдалече и от нея цялата къща изглеждаше като старица, която се смее.

В къщата някой плачеше силно. Хлапич се нажали и се сети как каза, че тръгва по света, за да помага томува, който има нужда. Затова влезе в къщата да види какво се е случило там.

В стаята той намери едно момче, което се казваше Марко и което седеше само и плачеше. Беше голямо колкото Хлапич, а плачеше, защото загубило на паша две гъски. Това, разбира се, не е кой знае каква беда, но всеки знае себе си.

Марко нямаше баща, а майка му беше бедна, затова Марко трябваше да внимава за гъските, защото всяка гъска струваше триста круни.

Когато в стаята влезе Хлапич със зелените гащи, с червената риза и хубавите ботушки, Марко така се зачуди, че отвори уста и престана да плаче.

— Защо плачеш така? — попита Хлапич Марко.

— Изгубих на паша две гъски — отвърна Марко и почна още по-силно да плаче.

— Това не е нищо — рече Хлапич. — Ние ще ги намерим. Хайде да ги потърсим.

Бундаш, Хлапич и Марко тръгнаха да търсят гъските.

Наблизо имаше голяма вода, край която Марко винаги пасеше гъските, и сега отведе Бундаш и Хлапич до тази вода. Хлапич дотогава не беше виждал такава голяма вода, защото бе живял в града. Около водата имаше много шубраци, а далече оттатък водата, край брега, растяха храсти.

Като дойдоха дотам, Марко почна отново да плаче.

— Олеле, никога няма да си намеря гъските — така здравата плачеше Марко, че Хлапич трябваше да му заеме своята синя кърпа да си избърше сълзите.

И на Хлапич му се струваше, че край такава голяма вода няма да се намерят двете гъски, които са толкова малки. Но не искаше да го каже, за да не наскърби Марко, а почна да търси с него гъските из шубраците. И Бундаш тичаше, душеше и лаеше около тях все по-силно и по-силно.

Отведнъж къдравият Бундаш се затича, скочи във водата и почна да плува през голямата вода.

— Бундаш, Бундаш — викаше Хлапич, но Бундаш нехаеше, само разтърсваше глава и плуваше навътре към другата страна на водата и се изгуби сред храстите.

Хлапич помисли, че неговият Бундаш е загубен. А изгубеше ли се Бундаш, тогава вече и Хлапич щеше да плаче. Но сега Хлапич не можеше да плаче, защото беше дал кърпата си на Марко. А и нямаше време да плаче, защото отгатък водата в клоните се чу махане и пляскане с крила, силно грачене и още по-силно лаене. Разбира се, това бяха Марковите гъски, които Бундаш бе търсил и намерил през водата в храстите. Там, то се знае, нито Хлапич, нито Марко можеха да отидат.

Марко скачаше от радост, когато Бундаш подкара гъските към него. Гъските плуваха напред, отваряха широко клюнове и грачеха сърдито. Бундаш плаваше след гъските, подкарваше ги и също така сърдито лаеше.

Но всичко свърши добре; Бундаш успешно докара гъските до Марко и Хлапич и излезе весело от водата.

— Колко си умен. Като забогатея, ще ти купя наденичка за десет круни — каза Хлапич на Бундаш.

Тогава Марко хвана едната, а Хлапич другата гъска, сложиха ги под мишница и тръгнаха към къщи. Бяха така весели, че свиркаха по пътя като косове.

Докато вървяха така, Марко каза на Хлапич:

— Ама голяма глава има той твой Бундаш!

— Затова е така умен — каза Хлапич. — Ако ти имаше такава голяма глава, би намерил гъските и без Бундаш!

Междувременно стигнаха до Марковата къща. Марковата майка беше вече там и пусна Хлапич да спи при тях, защото бе много щастлива, че Бундаш е намерил гъските. Така Бундаш осигури на Хлапич първата нощувка. Мръкна. Марко и Хлапич седнаха на големия камък пред къщи и получиха в пъстри паници качамак с мляко и две големи дървени лъжици.

Докато вечеряха, Хлапич запита Марко:

— А кой е нарисувал онази синя звезда на къщичката?

— Аз — отговори Марко. — Когато мама варосваше стаята, взех боя и нарисувах звездата. Мислех, че гъските ми ще познават къщата по звездата. Но сега виждам, че това е било напразно и че гъските си отиват през водата и със звезда, и без звезда на къщата.

Хлапич обаче добре запомни тази синя звезда. И всеки, който чете тази книга, нека я запомни. Това ще му потрябва, като дойдат тежки дни за Хлапич.

Така разговаряха Марко и Хлапич и вечеряха; и Бундаш получи качамак. След това всички отидоха да спят.

Разбира се, Хлапич не спа нито в стая, нито в постеля, защото в къщицата нямаше място за него.

Хлапич спа над яхъра.

В двора имаше един малък и стар яхър, а над него имаше сено.

Хлапич трябваше да се качи до тавана по стълба, а след това да се промъкне през един малък отвор на тавана. Когато вече беше там, Хлапич се обърна, подаде глава през отвора и викна:

— Лека нощ!

В двора нямаше никой. Беше черна нощ и дворът изглеждаше като голяма черна дупка. Горе на небето имаше толкова звезди, колкото Хлапич никога още не бе виждал.

Тогавя Хлапич изу и избърса своите чудесни ботушки, после легна в сеното и заспа.

Пред яхъра спеше Бундаш, над яхъра спеше Хлапич, а в яхъра спеше една хубава шарена крава.

Това беше първият ден от пътуването на Хлапич и мина щастливо. Кой знае какъв ще му бъде вторият ден!

ВТОРИ ДЕН ОТ ПЪТУВАНЕТО

I

ХЛАПИЧ И КАМЕНАРИТЕ

Рано сутринта петлите почнаха да пеят, гъските се разкряха, кравата почна да дрънка с хлопатара и Бундаш почна да лае и квичи, защото не виждаше Хлапич.

Такава тупурдия се вдигна, че Хлапич се пробуди и в първия миг помисли, че е в менажерия. На село всяка утрин е такава тупурдия като в менажерия, но Хлапич не знаеше това досега.

И така, Хлапич се пробуди, обу си чизмите и слезе от тавана по стълбата. Благодарни на Марковата майка, а тя му даде голямо парче хляб и три варени яйца за из път.

Хлапич и Бундаш тръгнаха отново и това беше един спокоен предобед от тяхното пътуване.

Вървяха наистина някое време весело и без грижа, а после дойдоха до едно място на пътя, където седяха хора с дълги чукове и чукаха камъни за пътя. Някои от тези хора имаха големи черни очила, защото ги бе страх да не им хвъркне някое парче камък в окото. Други нямаха очила и не се бояха, ами пееха весело.

Тези вторите повече допаднаха на Хлапич и той седна веднага при тях да пее с тях. Хлапич добре знаеше песента им, защото всички весели хора пеят еднакво.

Като се напяха, Хлапич попита каменарите дали е тежко за пътниците на път. Каменарите, то се знае, можеха да отговорят на този въпрос, защото те седят винаги на пътя и виждат всеки пътник.

Един каменар отговори на Хлапич:

— Който има здрави обуца, силни ръце и умна глава, нему е добре на път.

— А този, който няма? — попита Хлапич.

— И нему е добре, защото и без това още в първото село му омръзва пътуването и се връща вкъщи — отвърна каменарят.

След това Хлапич се вдигна да пътува отново. Но преди да тръгне, се отсмяха здравата на една случка.

Ето на какво: отнякъде довтаса едно съвсем малко шарено теле, което само не знаеше къде отива. Малките теленца действително вървят, но никога не знаят накъде. Всъщност това малко шарено теле искаше да се побори с Хлапич. Наведе шарената си глава и подскочи да удари Хлапич.

— О! О, поборете се — почнаха да се смеят каменарите, — наистина сте си ешове!

— Наистина сме еднакво големи, но не сме ешове — отвърна Хлапич, засмя се, запретна ръкави и се побори с шареното теленце.

Два-три пъти се чу: пляс! пляс!, после: чук! чук! Хлапич удряше със здравите си юмруци, а телето с шарената си глава.

Телето подскочи чевръсто назад, за да се засили към Хлапич.

— О! О, само добре се засили! — викна Хлапич на телето.

И наистина телето се затича с все сила към Хлапич.

Тогава Хлапич отскочи настрана, а телето, както беше навело глава, изтича покрай Хлапич и ето ти го на — изтъркаля се презглава в изкопа край пътя като тиква.

Хлапич с две ръце се пляскаше по коленете и се смееше, докато телето риташе долу в изкопа. Когато телето се изправи на тънките си крака, повдигна шарената си опашка и побягна натам, накъдето се сети, че е майка му.

Хлапич и каменарите гледаха след него и се смееха. А Хлапич пусна червените си ръкави и каза:

— Чел съм отдавна във вечния календар: където луд с умен се бие, борбата не е еднаква.

После Хлапич се прости с каменарите, а те казаха:

— Добър път! Ботушките ти са здрави, а че имаш добра глава и яки ръце, видяхме сега.

Драго му беше на Хлапич да чуе това и той си продължи пътя.

Този ден беше голяма жега, сигурно надвечер щеше да има светкавици, дъжд и гръмотевици.

II ЧЕРНИЯТ ЧОВЕК

Привечер настъпваше, а Хлапич беше още на път. Този ден мина през едно село, но не рачи да спре в него, защото искаше да отиде колкото може по-далече от града, където беше майстор Мърконя.

Хлапич вървя по пътя, вървя, но привечер изведнъж задуха силен вятър, почна да святка и да гърми. Отнапред гърмеше надалече и слабо, а после все по-близо и по-силно.

Гърмеше и тътнеше, като че желязна кола се вози по небето. Бундаш се боеше от гръмотевици и се притисна до Хлапич. „Нищо не е това“ — каза Хлапич и продължи. Тогава блесна още повече и се чу страшен гръм в далечината. Бундаш се разтрепера от страх, но Хлапич каза: „И това не е нищо. Да вървим нататък.“

Трябваше да си държи шапката да не му я отнесе вятърът, защото духаше много силно. Надойдоха такива черни облаци, че стана почти като нощ. Само като светнеше, се виждаше цялото небе, като че огън гори на него.

Почнаха да падат едри капки дъжд.

— Сега трябва да се скрием — каза Хлапич, който се боеше най-вече за ботушките си. Хлапич гледаше около себе си и не знаеше къде да се скрие, защото наоколо беше само поле и дървета. Нямаше ни къща, нито жива душа.

Много хубаво беше, че Хлапич и Бундаш бяха заедно. Понякога Бундаш излизаше по-умен, а понякога — Хлапич, и така винаги си помагаха един другиму.

Този път Бундаш излезе по-умен. На пътя имаше мост и Бундаш почна да тегли Хлапич към моста.

— Ти наистина си умен — каза Хлапич на Бундаш и го пхна под моста.

Когато Хлапич почна да се вмъква под моста, изведнъж се уплаши.

Пък и кой ли не би се стъписал и уплашил. Под моста седеше някакъв човек в дълга черна наметка, с изпокъсана шапка на главата.

Бундаш почна да лае страшно по него. Сега отново Хлапич стана по-умен от Бундаш, защото правилно си помисли: човек трябва винаги да бъде любезен и възпитан.

Затова заповяда на Бундаш да мълчи, а той поздрави човека.

— Добър ден — рече Хлапич.

— Добър ден — отговори човекът, — откъде попадна тук?

— Навън вали, а ми е жал за моите ботушки. Бихте ли разрешили на мен и Бундаш да останем тук? — попита Хлапич.

— Остани — каза човекът, — но тук не е кой знае колко хубаво.

Под моста наистина беше тясно и неприятно. Човек не можеше да стои прав, а само седнал и клекнал.

Вятърът духаше страшно, дъждът биеше по моста, като че чукат чукове, а гръмотевиците бяха толкова силни, че под моста не можеха да разговарят, защото не се чуваха един друг.

Така клечаха Хлапич, Бундаш и този човек под моста.

Бундаш непрекъснато ръмжеше срещу него, а той и на Хлапич не допадна много. По-приятно щеше да му е на Хлапич, ако си беше сам с Бундаш под моста.

Дъждът валя дълго и все така гърмеше. Вече беше вечер.

— Ще трябва да спим тук тази нощ — рече онзи човек. Хлапич виждаше, че човекът имаше право, защото навън се лееше дъжд и нямаше как да се върви.

Под моста имаше слама, като че някой вече беше спал тук.

Хлапич разстла сламата и направи легло за себе си и за онзи човек.

После си изу ботушите, избърса ги и ги остави до себе си. Сложи торбата под главата си и легна на сламата.

Онзи човек се уви в наметката си, па и той легна на сламата.

Хлапич каза „лека нощ“, а човекът отвърна „лека нощ“, после се обърна на другата страна и захърка като вълк.

Това не му хареса на Хлапич. Прегърна Бундаш, защото му беше малко студено под моста, и кротко заспа.

Беше вторият ден от пътуването на Хлапич. Много приятен не беше, но във всяко пътуване има несгоди. А и Хлапич се радваше, че ще си обуе на заранта ботушките и ще продължи да скита по белия свят. И заспа все пак весел.

ТРЕТИ ДЕН ОТ ПЪТУВАНЕТО

I

ГОЛЯМА СКРЪБ

Така спяха под моста Бундаш, Хлапич и онзи човек с черната наметка. През нощта Бундаш взе отведнъж да ръмжи и да лае. Хлапич беше толкова сънен, та прегърна Бундаш още по-здроаво и каза:

— Мълчи, Бундаш! — тогава Бундаш млъкна и продължиха да спят.

Когато настана ден, Хлапич се събуди. Веднага видя, че онзи човек с черната наметка го няма. Отишъл си бе, докато Хлапич е спал. Хлапич не се натъжи много. Стана весело и поиска да си обуе ботушите.

Но това, което Хлапич сега видя, беше ужасно! Нямахше му ботушките. Нямахше ги нито в сламата, нито под сламата. Никъде ги нямахше. Нямахше ги, та ги нямахше. Отнесъл ги бе онзи човек.

— Ами сега — въздъхна Хлапич, като видя, че му няма ботушките. От жалост скръсти ръце и остана един миг замислен.

Всяко дете би плакало, ако му откраднат такива хубави ботушки. Разбира се, че би плакало всяко дете, ако остане босо наред път.

Но Хлапич не плака. Размисли един миг, после скочи на крака, повика Бундаш и рече:

— Хайде, Бундаш, да търсим онзи човек. Ще го намерим, ако ще би да го търсим и десет години, и ще си взема чизмите, дори да ги е закачил в самия царски комин!

Така Хлапич тръгна бос да търси своите ботушки.

Това беше началото на неговите най-чудни приключения.

Не беше лека работа да търси сега ботушите. Тази земя е така голяма, по нея е пълно с такива места, в които черният човек е могъл да скрие ботушите.

II МОМИЧЕНЦЕТО НА ПЪТЯ

Вървя Хлапич, вървя по пътя и размисляше така, като че е в четвърти клас на народното училище. Но той не ходеше на училище, а ходеше по света да си търси ботушките и това е май по-трудно.

Като си вървеше така Хлапич вече половин час, съгледа пред себе си на пътя хубаво малко момиченце.

То беше с разпусната коса, а на рамото си носеше малък зелен папагал. Вървеше бързо, защото и то пътешестваше. Затова носеше в ръка вързоп в червена кърпа. Във вързопа бяха роклите и бельото му, а и някои други неща.

Това момиченце беше от един цирк. Казваше се Гита. Това е малко чудно име, но в цирка има много чудни неща.

На Хлапич Гита му се видя още отдалече много хубава, защото имаше синя дреха, обточена със сребърна панделка. Вярно, че дрехата ѝ бе доста изпокъсана, но нищо от това! Гита имаше и бели обувки със златни копчета. И обувките бяха доста стари и изпокъсани, ала пак нищо от това! Гита се стори на Хлапич много хубава и той побърза да я настигне.

— Добро утро — каза Хлапич, като стигна до Гита. Но представете си колко се удиви, когато вместо Гита отговори нейният папагал:

— Добро утро! Добро утро! Добро утро!

Три пъти каза папагалът „добро утро“. Толкова беше бързив, че можеше осем дена подред да казва „добро утро“, ако Гита не го бе хванала за човката. След това Гита и Хлапич почнаха да разговарят.

Гита разказа на Хлапич, че нейният господар я оставил в едно село, защото била болна. Господарят ѝ отишъл с цирка през две села и един град в трето село и заръчал на Гита да тръгне подир него, щом оздравее.

— Сега пътувам пеш за третото село — каза Гита. — Това е много далече и досадно.

— И аз пътувам — каза Хлапич. — Хайде да вървим заедно.

— Хайде — каза Гита, — аз съм много тъжна. Сутринта някой ми открадна по пътя кутията, докато ида на кладенеца да пия вода. В кутията имах разни работи, и златните ми обици бяха вътре.

— А на мен някой ми открадна ботушките — каза Хлапич. — Не се огорчавай. Ще намерим и обиците, и ботушките. Само да вървим по-нататък.

— Хайде — каза Гита, — но аз съм много гладна.

„Ех — мислеше си Хлапич, — тежко е с момиченцата! Преди малко беше тъжна, сега пък е гладна.“

И въпреки това Гита все повече допаднаше на Хлапич, затова той каза на глас:

— Ще намерим в селото работа и няма вече да сме гладни. А каква работа можеш да работиш, за да се главим при някой селянин?

Така попита Хлапич, а Гита отговори гордо:

— О, аз зная всякакви работи! Знам да яздя, знам да стоя права на кон, да скачам през обръч, да играя на топка с дванайсет ябълки наведнъж, мога да изям най-дебела стъклена чаша, а и като я изям, още разни работи знам, които се изпълняват в цирка.

Сега Хлапич взе да се смее толкова силно, колкото вие не можете дори да си представите! Така се смя, че чак шапката му падна от главата.

— Всичко това, което знаеш, няма да бъде много от полза в нито една работа. Ако играеш на топка с ябълки, и дъвчеш, и гълташ чаши, нито един селянин няма да те вземе на работа — каза Хлапич.

Гита се разсърди. Но Хлапич ѝ даде последното парче хляб от торбата и след това всички заедно продължиха пътя, за да търсят работа в село.

От едната страна вървеше Хлапич, от другата — Гита, а в средата — Бундаш. На Гитините рамена беше папагалът. Това бе твърде пъстра и чудна дружина по пътя.

III НА СЕНОКОС

Хлапич свиреше така хубаво по пътя, че всички стъпваха стегнато и бързо като войници. Затова и бързо стигнаха до първото село.

Там един чорбаджия косеше сено и имаше много ратаи.

Хлапич отиде при чорбаджията и го запитва:

— Търсите ли добри работници?

Чорбаджията се почуди, защото и Хлапич, и Гита бяха така малки и пъстри и защото имаха папагал и куче.

— А защо вие сте добри работници? — попита ги чорбаджията.

— Затова защото нищо не знаем, а на драго сърце бихме научили всичко — отговори Хлапич.

Допадна на чорбаджията този отговор и въпреки че досега не бе имал такива работници, като Гита и Хлапич, все пак ги прие на работа и им нареди да обръщат окосената трева. Той беше взел много ратаи, за да изсуши колкото може по-бързо сеното.

Ратаите тъкмо закусваха и дадоха на Гита и на Хлапич сланина и хляб.

А като се нахраниха, всички тръгнаха да работят. Гита остави папагала и вързопя си на един клон.

Хлапич и Гита получиха по една голяма дървена вила и трябваше да обръщат сеното и да го трупат на копи.

Хлапич беше много силен и пъргав и тутакси заработи така умело тази работа, че сеното хвърчеше около него като перушина.

Но Гита беше мързелива в работата. Досадно ѝ беше да работи, защото в цирка не бе научила никаква сериозна работа.

Тя махна два-три пъти с вилата, струпа някакво килнато купче сено и веднага седна на него.

— Хлапич, топло ми е — рече след малко Гита. Хлапич не я слушаше, а си продължи работата.

— Хлапич, пак съм гладна — рече малко по-после Гита.

Но Хлапич не я слушаше и нищо не й отговори, ами си работеше. Той стелеше сеното така хубаво, като тютюн в кутия, и направи вече три широки копи, като три кули. Гита се ядоса още повече, че Хлапич не й отговаря, а и без това й ставаше все по-досадно да работи.

Затова почна най-напред сърдито да маха с вилата и я строши. След това почна да гребе с греблото така люто в тревата, че тозчас от него паднаха три зъбеца. Най-сетне почна от сръдня да смесва сухата и прясната трева, като че ли е каша в тенджерата. Като видя всичко това, чорбаджията си помисли:

„Не ми трябва такъв ратай. Който не работи, не трябва и да яде.“

След това вдигна от земята дълга пръчка и тръгна към Гита да я изпъди. Селяните постъпват винаги така с мързеливите ратаи. Ако не постъпват така, тогава по-добре изобщо да не започват да косят тревата. А ако тревата не се коси, тя ще порасне толкова голяма, че всички ленивци ще се крият в нея и ще спят по цял ден. Значи така е най-добре.

Но Гита още отдалече забеляза, че чорбаджията иде с пръчка. Тя, разбира се, не дочака той да наближи, хвърли греблото, грабна папагала, докопа вързопа си и побягна в храстите чевръсто като катерица.

А Бундаш, който също така на драго сърце играеше, тозчас хукна след нея.

В храстите ратаите имаха една съвсем малка каручка, с която бяха донесли вода за пиене. Зад тази каручка се скриха Гита и Бундаш.

— Да не съм те видял повече! — викна след нея чорбаджията.

Така Гита заряза работата и кой знае каква мисъл се бе появила в цирковата й главица.

Хлапич видя всичко това и не му стана приятно. Остана си при своята работа и си помисли: „Гита не е крива, че не знае да работи, щом никой не я е учил на работа. А сега, когато пътуваме вече заедно, аз трябва да се грижа за нея и ще й дам половината от моята вечеря.“

Така мислеше добрият Хлапич и остана да работи. Работи бързо и весело цял ден, за да заслужи вечеря за себе си и за Гита.

Гита, Бундаш и папагалът до вечерта не се показаха. Обядвали са вероятно къпини и ягоди в храстите, а какво са правили иначе цял ден, това се разбра същата вечер.

Беше весела вечер и заслужава да се разкаже цялата, въпреки че иначе не е важна. Но за много хора и без това е най-важно онова, което е весело.

IV ПРЕДСТАВЛЕНИЕТО

Когато привечер работата бе свършена, всички ратаи седнаха да вечерят. Бяха толкова много, че седяха край маса, дълга пет метра. Тази маса беше под голям дъб. Чорбаджийката им донесе четири големи паници боб и три още по-големи паници картофи. Хлапич седеше зад масата с ратаите и вечеряше.

Тъкмо размисляше как да намери Гита и да ѝ отнесе вечеря. В това време от храстите се зачу как някой тръби с малка тръба.

Всички ратаи се обърнаха натам и така се зачудиха, че на всички им изпаднаха лъжиците от ръцете.

Това, което видяха на пътеката между храстите, беше наистина чудесно.

На малката каручка се возеше Гита в златна одежда. Цялата кола беше накитена с цветя. В нея бе запрегнат Бундаш. Около врата му имаше венец от полски цветя. И възетата, и конопените юзди, всичко бе окичено с цветя, а Бундаш имаше освен това на опашката си вързани три широки червени панделки. Отпред на колата беше втъкната дълга пръчка, а на пръчката малък обръч. На обръча се люлееше папагалът.

Но най-красиво беше това:

В каручката седеше Гита като царица в златна рокля, с разпусната коса и тръбеше с малка златна тръба. Разбира се, тръбата, роклята и панделката Гита бе извадила от своя вързоп.

Бундаш теглеше окичената кола право към ратаите.

Как ли е могъл този мъдър Бундаш за един ден да се научи да тегли кола, това е Гитина тайна. Цяло щастие е, че Хлапич имаше в пътуването си такъв другар, който и във веселба, ѝ в грижи бе мъдър и добър.

Всички ратаи почнаха да се смеят и радват, така чудесно бе да гледат Гита в каручката и Бундаш пред каручката.

Когато Гита стигна до ратаите, започна представлението.

Гита скочи от колата, направи постилка от сено и като се поклони почна да танцува. Танцуваше, обръщаше се като пумпал, скачаше като птица и при това удряше в малко дайре.

Танцувайки, се провираше през един малък обръч, който държеше в ръце. Обръчът изглеждаше така тесен, сякаш Гита не би могла да мине през него. Но тя, танцувайки, се плъзваше непрестанно през този обръч, като че е самовила.

Това бе чудесно, но после дойде нещо още по-хубаво.

Гита върза едно въже високо горе от един дъб до друг. Покатери се бързо като котка на въжето и почна да ходи по онова ми ти тънко въже високо във въздуха. Изглеждаше като лястовица, защото бе разперила ръце.

Хлапич подплашен изтича под въжето да хване Гита, ако падне долу. Но Гита се усмихваше и ходеше във висините по тънкото въже така сигурно, както друг човек по земята. Когато беше на края на въжето, плъзна се по една клонка на земята леко, като да е птица.

— Брей, това не бях виждал — рече Хлапич.

„О, сега лесно ще намерим Гитината кутия и моите ботуши — помисли след това Хлапич весело. — Ако онзи черен човек ги е скрил в някое мазе, Гита така лесно се провирала през тесния обръч, че и през миша дупка ще се провре в мазето. Ако ги е скрил на някой таван, Гита така сигурно ходи във висините, че ще се разходи през всички покриви на всички тавани и ще намери ботушите и кутията.“

То се знае, че Хлапич се лъжеше, като мислеше така. Гита наистина се бе научила да се провирала през обръч и да ходи по въже тънко само за това, да се провирала през обръч и да ходи по въже. А никаква друга полза не би имал нито Хлапич, нито който и да е друг от това нейно голямо умение.

В това време всички ратаи се удивяваха на Гитините способности така, че забравиха за своя боб и за картофите.

После Гита пристъпи отново към каручката си; взе пръчката с папагала и я вдигна високо. След това заудря леко с крак по дайретото и почна да пее някаква чудна песен, която разбират само комедиантите и папагалите.

Папагалът започна да се върти на своето колело. Закачваше се за краката си и спущаше глава надолу, закачваше се за човката си и си пускаше краката да висят, а после отново се свиваше и накланяше

глава като госпожица на разходка. И танцуваше от крак на крак като мечка. Най-накрая запухтя като влак и почна да се премята по колелото.

Премятеше се така бързо и толкова пъти около колелото, че наистина някой можеше да се усъмни това папагал ли е, или маймунка, което между другото е все едно.

После дойде последната изненада и всички се разсмяха така, както става обикновено в края на всяко представление. А именно — Гита повдигна пръчката с папагала високо, викна „лека нощ“ и махна с пръчката и папагала към Хлапич. Папагалът ни пет, ни шест литна и кацна на рамото на Хлапич, взе му шапката от главата, хвърли я на земята и почна да кряска и да вика: „Поклон! Поклон! Поклон! Лека нощ.“

Ах, как се смяха всички ратаи, че и господарят! И Гита крещеше от смях като папагала. Само Хлапич стоеше като вкаменен от почуда с папагала на рамото, защото наистина не очакваше това.

— Лека нощ, лека нощ! — започнаха да викат ратаите, а най-сетне и самият Хлапич.

„Като ще е комедия, нека да е комедия“ — помисли Хлапич, па постави папагала на земята и го покри с шапката си.

— Поклони се още веднъж — рече той на папагала.

То се знае, папагалът не може да направи това, защото човешката шапка покрива и най-мъдрият папагал от човката до опашката.

Папагалът тичаше заедно с шапката като сляпа кокошка, докато не го освободи Гита.

Разбира се, сега всички се смяха още повече и така свърши представлението.

След това дадоха на Гита за вечеря боб и картофи и чорбаджията не ѝ се сърдеше вече. Защото ако някой се засмее силно, не може веднага пак да се намръщи.

— Виждаш ли каква е превъзходна моята работа — каза гордо Гита на Хлапич.

— Такава работа е добра само тогава, когато няма друга — отвърна Хлапич.

После всички отидоха да спят.

V

РАЗГОВОРЪТ НА ХЛАПИЧ С РАТАИТЕ

Гита спеше в къщата с чорбаджийката, а Хлапич — на сеното с ратаите. Вече всички легнаха и всичко утихна. Хлапич въздъхна, преди да заспи:

— Не намерих днес ботушките си!

— Какви ботуши? — попита онзи ратай, който лежеше край Хлапич.

— Някой ми открадна заранта ботушките — отвърна Хлапич.

— И на мен някой ми открадна синьото палто — каза ратаят.

— На мен някой ми открадна секирата — рече друг.

— На мен някой ми открадна шунката от тавана — каза трети ратай.

— На мен някой ми открадна торбата, в торбата ми бяха парите — каза четвърти.

Сега всички разбраха, че в селото има крадец, който е задигнал тези неща. Всички се замислиха как ли ще си намерят нещата и кой би могъл да е този крадец.

А после месецът се издигна на небето и всички заспаха.

ЧЕТВЪРТИ ДЕН ОТ ПЪТУВАНЕТО

I

ПОЖАР В СЕЛОТО

Никога още в живота си Хлапич не беше спал така сладко като тази нощ на сеното. Лете е наистина чудно да се спи на сено. Сеното мирише хубаво, всичко наоколо е тихо и никой не е буден. На село всички добри хора спят нощем. Само совете и прилепите са будни. Но те летят така тихо, че не можеха да събудят Хлапич.

Жалко само, че обикновено когато е най-хубаво, често се случва беда.

Така стана и тази нощ.

Хлапич се пробуди отведнъж на сеното и чу как ратаите викат: „Пожар, пожар!“

Той скокна бързо от сеното. Още беше черна нощ. Само в селото имаше ясна светлина, защото там гореше голям огън, който бе червен като в пъкъла.

Гореше оборът на един селянин, който се казваше Злия Гърга.

Никой от селото не обичаше Гърга, защото той не беше добър човек. Но когато гори нечия къща, не се пита кой кого обича, ами трябва да се гаси огънят.

Всички ратаи се юрнаха в селото, да помагат да се гаси, пожарът. И Хлапич хукна с тях.

От всяка къща търчаха също така много селяни, всеки носеше дълъг кол с кука да гаси с него огъня. И много жена тичаха. Всяка жена носеше бъкел да гаси с него огъня. И много деца тичаха; всяко дете държеше майка си за престилката и плачеше. Всички викаха и тичаха в мрака към огъня.

Това беше малко село и в него нямаше пожарникари.

„Какво ще стане без пожарникари“ — помисли си Хлапич, като дойдоха при огъня.

Но в това село хората бяха много умни и знаеха да гасят пожар и без пожарникари. Застанаха в редица като войници, а тази редица беше толкова дълга, че първият селянин стоеше до кладенеца, а последният — близо до огъня. Онзи първият до кладенеца гребна ведро вода и го

даде бързо на втория. Вторият селянин даде ведрото на третия, третият — на четвъртия и така бързо си подаваха водата един на друг, а онзи последният беше съвсем близо до огъня. Стоеше на стълба и изливаше водата върху горящия обор. Той беше толкова силен, че хвърляше водата високо като пожарна пръскачка.

Всичко това ставаше много бързо. И все пак хората си подвикваха един на друг „бързо!“, а жените викаха „бързайте“, защото всички се бояха да не се запали и къщата край обора.

Но всичко беше напразно! Като угасиха огъня от обора, почна да гори къщата край него. Защото беше покрита с дъски.

Боже, колко е страшно, като гори къща! Как писнаха жените и децата, когато покривът почна да пука от огъня! Хората вече бяха уморени от гасенето и взеха да се карат.

— Трябва да се иде на покрива, да се залива покривът отгоре — викаше един.

— Не отивам на този стар покрив да пропадна в огъня — викаше втори.

— Ти си страхливец — викаше трети.

Сега вече почнаха така да се карат, че по-скоро къщата щеше да изгори, а можеше и шапките на главите им да се подпалят, отколкото да спре свадата. Но в това време от покрива се зачу някакъв глас.

— Дай ми бързо ведро вода!

Всички погледнаха нагоре и видяха, че на покрива седи някой в червена риза, със зелени гащи и чудна шапка.

Това беше Хлапич, който се бе качил на покрива, докато хората се караха.

Селяните почнаха бързо да му протягат на колци едно ведро вода след друго. Хлапич беше яхнал върха на покрива и поливаше огъня, който пълзеше все по-близо и по-близо до него. Пламъкът ставаше все по-голям.

Жените се вайкаха:

— Ай, ще загине това дете на покрива!

Пламъкът стигна вече почти до краката на Хлапич; беше му горещо, пък и уморен бе, защото много вода беше вдигал, та ръцете му трепереха. Долу хората също така трепереха от страх какво ли ще стане с Хлапич.

Хлапич виждаше, че не може с вода да загаси огъня и че пламъкът му стига вече до краката. Едва дишаше от топлината, която се вдигаше от покрива.

— Дайте ми кол! — викна той с приглушен глас, защото вече не можеше да говори.

Хората му подадоха бързо кол с желязна кука.

Хлапич удари колкото има сила с кола по горящите дъски под краката си.

Тогава се разхвърчаха искри като звезди около Хлапич, а пламъкът съскаше като голяма змия около него. Чу се пращане и пукане. Горящите дъски съскаха през огъня, а целият подпален край на покрива рухна на земята. Селяните дотичаха с викове и с колците започнаха да потушават огъня.

Сега вече на къщата нямаше пламък — тя беше спасена.

В същия миг — каква беда — изчезна и Хлапич от покрива. Нямахме го вече.

Пукна летвата, на която седеше Хлапич, и той се строполи от покрива на тавана.

О, горкият Хлапич! Такъв добър беше! Всекиму искаше да помогне, а сега падна от покрива и никой не знаеше жив ли е, или мъртъв.

II ГОЛЯМОТО ЧУДО

Това, което се случи с Хлапич, като падна от покрива, беше цяло чудо. Трябва наистина да е бил много добър, защото не само че се спаси по такъв чудноват начин, ами и много се зарадва.

Прочие, Хлапич падна от покрива на тавана. Но чудо на чудесата: паднал точно в една ракла, пълна с брашно. Падна на меко като на перушина и нищо не му се случи.

А това, което Хлапич видя най-напред, като погледна тавана, това беше още по-голямо чудо и никой не можа да се сети какво.

На тавана, право пред Хлапич, висяха неговите хубави малки ботушки.

По-нататък висеше палтото на онзи първия ратай, още по-нататък висеше секирата на втория ратай, до нея — шунката на третия ратай, съвсем в ъгъла висеше торбата на четвъртия ратай. На пода беше Гитината бяла кутийка.

— О, о — почна да вика Хлапич, седейки в брашното като мишка в трици, — ей, хора, елате горе! Хванах чизмите във въздуха!

Хората помислиха, че Хлапич е полудял, като е паднал от покрива, защото знаеха, че чизмите не се ловят из въздуха като пеперуди. Но въпреки това всички дотичаха на тавана.

Като дойдоха горе, намериха тавана пълен с крадени вещи. Таванът беше пълен като някакъв дюкян. Сега всички разбраха защо нощем Гърга никога не си е у дома. Разбраха, че Гърга и онзи черен човек са приятели и че укриват на Гърговия таван крадените вещи.

Хората бяха радостни като никога, всеки си взе своята вещ, а най-весел беше онзи, който си намери торбата с парите.

Поздравиха радостно Хлапич, вдигнаха го на рамо като погача от брашно и го отнесоха на двора. Той държеше в ръце своите мили ботушки и беше щастлив като цар.

III ГЪРГОВАТА МАЙКА

Сега всички бяха доволни. Само старата и болна майка на Гърга плачеше в постелята си. Тя не знаеше досега, че има такъв лош син. Разбира се, Гърга го нямаше вкъщи, защото той ходеше нощем по своята грозна работа. Но майката се боеше, че селяните ще го бият, ако го намерят някъде. Чу как си говореха на двора.

— Да беше сега Гърга тука, хубаво щяхме да го напердашим — каза един селянин.

— Главата щяхме да му счупим — каза втори.

— В огъня бихме го хвърлили — рече трети.

Така се заканваха селяните.

„Всичко това не би било разумно — помисли си Хлапич, — защото от боя той няма да стане по-добър“.

Хлапич влезе в стаята и каза на майка му тихо, за да не го чуят селяните:

— Не плачете! Аз познавам Гърга, защото вчера ратаите ми го показаха, като минаваше, докато косяхме. Ако го срещна по пътя си, ще му кажа да не идва в селото. Ще му кажа да остави черния човек, да тръгне по белия свят и да бъде честен.

— Да си живо, мое дете — рече му старата жена и веднага на сиротата ѝ олекна на сърцето, защото видя, че поне Хлапич не се сърди на нейния Гърга.

После тя даде на Хлапич една кърпица. В кърпицата беше вързана сребърна пара.

— Дай това на моя Гърга, ако го намериш — каза на Хлапич и пак заплака.

Хлапич ѝ обеща това, взе кърпицата, прости се с нея и излезе на двора.

На двора нямаше вече хора. Всеки весело отнесе своята вещ в дома си. Сега Хлапич взе Гитината кутия и я занесе на Гита. От радост Гита така го прегърна, че Бундаш взе да лае, защото помисли, че ще удуши Хлапич.

Вече беше ден и никой не мислеше за спане.

IV ГИТИНИЯТ БЕЛЕГ

Този ден не се случи нищо друго. И по-добре, защото всички бяха уморени. Затова този ден не се работи много в село, само много се разговаряше. Край всяка ограда стояха по две жени и разговаряха за пожара. Под всяко дърво лежаха по трима-четирима мъже и разговаряха за пожара. А във всеки трап играеха по много деца. Но децата вече забравиха пожара и ловяха жаби. Всички хвалеха Хлапич за храбростта му край огъня.

Хлапич имаше рана на петата си. Изгори го пламъкът, защото беше бос, когато гасеше огъня на покрива. Гита превързва раната на Хлапич, а той каза:

— Драго ми е, че онзи черен човек ми открадна ботушките.

— Защо ти е драго? — попита Гита.

— Защото ако бях с ботушките в огъня, сега ботушките щяха да имат рана на петата. Това щеше да бъде жалко. За моята рана е лесно, защото скоро ще зарасне.

Гита се чудеше, че Хлапич пет пари не дава за своята рана. Ако тя имаше такава рана, сигурно три дни щеше да плаче.

Но все пак и тя искаше да се похвали и показа палеца на дясната си ръка.

— Виж и аз имах тука рана — рече тя.

И наистина на пръста ѝ се виждаше белег от рана. Белегът приличаше на кръст.

— Кога си получила тази рана? — попита Хлапич. — Много ли те болеше?

— Не си спомням кога съм я получила. Била съм още съвсем малка. Било е, преди да отида при моя господар в цирка.

— А откъде си дошла при твоя господар?

— И това не знам — рече Гита.

— А кой те е довел там?

— И това не знам. Господарят каза, че нямам нито баща, нито майка — отговори Гита, — а аз бих искала и него да го нямам, защото

не го обичам. Очите му са много лоши. Веднъж чух сред ноц как си шепнеше с някакви хора пред цирка. Сигурно е лош човек.

После Гита се замисли малко и каза:

— Най-много бих искала да имам майка. Как е, когато някой има майка, Хлапич?

— И аз не знам това — отговори Хлапич, — защото нямам майка. Но имах майсторица, която често ме бранеше от майстора. Когато вечер ми се спеше, взимаше метлата от ръцете ми и метеше работилницата вместо мене. Сигурно така е винаги с този, който си има майка.

— Тогава бих искала твоята майсторица да ми е майка — рече Гита.

Хлапич искаше да ѝ обясни, че това няма как да стане, но нямаше време, защото селяните печеха агне на шиш в чест на Хлапич и той отиде да върти шиша.

Вечерта всички бяха много весели, ядоха баница и печено месо и казаха на Хлапич да остане и тази ноц при тях да му поздравее раната.

ПЕТИ ДЕН ОТ ПЪТУВАНЕТО

I

КАК Е НА ПАСБИЩЕТО

На Хлапич и Гита на другия ден им беше тежко да се разделят със селяните, защото ги обикнаха така, като че са живели три години с тях. Това стана, защото заедно с тях гасиха пожара. Винаги бива така, когато хората преживяват заедно някоя голяма беда.

И така Гита и Хлапич бяха много тъжни на тръгване, а колкото повече селяните забелязваха, че са тъжни Гита и Хлапич, толкова повече тъпчеха торбите на Хлапич с печено месо, хляб и баница, защото не знаеха как другояче да ги утешат. Най-сетне Хлапичевата торба стана така дебела, като голяма дива пчела, когато се насмуче с мед.

Гита се разсмя, като видя торбата така пълна, и, разбира се, все пак тръгнаха весело на път.

Пътят лежеше между големи и зелени ливади като дълга сламка през зелено море. Хлапич и Гита вървяха по пътя като две мравки по тази сламка.

Така стигнаха след дълго ходене до едно място, където пътят се разделяше на две страни. Едната страна продължаваше нататък по голяма равнина, а другата страна се катереше по планината и гората. Такова място се нарича кръстопът.

Хората разказват, че едно време на кръстопътищата се срещали самовили, вещици и върколаци. Но сега няма такива. Лете на кръстопътищата седят овчарчета и дялат пръчки или друсат бели и черни черници. А зиме, когато има месечина и сняг, нощем играят зайци по кръстопътищата.

Сега беше лято и на една ливадка край кръстопътя имаше много малки овчарчета и овчарки, които пасяха крави и печеха царевица.

Овчарчетата бяха пет: две момичета и три момчета.

Най-малкият овчар беше още така малък, че всяка висока тревица го гъделичкаше по носа, а той беше само по ризка и тази ризка достигаше земята. Беше така малък и дебеличък, че Хлапич отдалече улучи, че се казва Мишко.

Всички овчари се събраха около Гита и Хлапич и около Бундаш и папагала и не знаеха какви са тези пъстри чудовища. Почнаха да ги разпитват това и онова, а малкият Мишко се сети, че веднъж в село идва капитан във военна униформа. Затова посочи с пръст Хлапич и каза:

— И това е капитан. Но като порасне този капитан, шапката ще му умалее.

Хлапич се разсърди, защото не обичаше да чува, че е малък. Затова каза на Мишко, като посочи дългата му риза:

— А ти, като пораснеш, можеш да отидеш с това расо при монасите. И тогава ще ти е доста дълго.

Но сега се намеси по-големият брат на Мишко и каза на Хлапич:

— Я не ругай брат ми!

— Не го ругая, а говоря на шега — отвърна Хлапич.

Тогава Мишковият брат излезе пред Хлапич, премери го с очи и рече:

— Това не е шега, ами не се карай с моя брат.

Хлапич беше чирак отдавна и знаеше, че като говорят така момчетата, значи искат да се бият.

Но Хлапич не искаше да се бие, въпреки че беше по-силен от всички овчарчета.

Затова рече на Мишковия брат:

— Няма да се бием, ами ще хвърляме камъни и ще видим кой е по-силен!

Хлапич вдигна от пътя голям камък и го сложи на рамото си, като че бе перо. После замахна с рамо и отхвърли камъка. Камъкът отлетя далеко и високо през камъните и храстите чак на ливадата.

Сигурно така умело и Крали Марко е хвърлял камъни, като е бил малък. Нито един овчар не можеше да хвърли камък толкова далеко.

Сега Мишковият брат замълча и му беше драго, че не се би с Хлапич. А момичетата, които и без това не обичат да гледат как се бият момчетата, казаха:

— Този е по-силен и по-умен от Мишковия брат.

В това време Гита беше отишла с овчарите долу на ливадата, където те бяха сложили царевица на жаравата.

— Колко хубаво пукат царевиците! — развика се Гита. — Да останем малко тук!

Хлапич нямаше нищо против да останат, защото овчарите му се чудеха, а на него това все пак му допаднаше. Освен това на ливадата беше много хубаво.

Колко им е добре на малките овчарчета, когато седят на ливадата край огъня и пекат царевица в жарта или пък картофи в пепелта, това изобщо е твърде трудно да се опише. Но е и по-добре да не се пише за него. На всички хора не може да им бъде хубаво като на малките овчарчета и на мнозина би им било мъчно, ако четат колко им е хубаво на другите.

Всички отидоха да търсят царевица. Хлапич си изу ботушите да не ги развали, защото тревата на ливадата беше влажна.

Но веднага забеляза, че Мишко гледа в ботушите. Затова му каза: — Мишко, не пипай ботушите! Те са царски ботуши и ще те ухапят, ако ги обуеш.

А един от овчарите каза:

— Разбира се, че ще го ухапят — и сложи във всеки ботуш по малко коприва, без да види Мишко.

Всички се пръснаха далече от Мишко.

Когато Мишко остана сам, дълго гледа ботушите. Струваше му се, че стават все по-хубави и по-хубави. Накрая вече не можеше да вярва, че хапят. Затова приближи тихо до ботушите. Мишко беше умен. Бавно и предпазливо протегна ръка в единия ботуш.

— Олеле! — извика, като се опари от копривата в тях. — Наистина хапят.

И се замисли.

Малкият овчар добре познаваше копривата и скоро се досети какво има в ботушите. После омота ръката си в своята дълга ризка и леко извади всичката коприва.

Когато овчарите с Хлапич и Гита се върнаха, Мишко ги посрещна с Хлапичевите ботуши на крака. Бяха му до кръста и толкова смешно му стояха, че Хлапич не се разсърди.

— Какво, Мишко, не те ли хапят ботушите? — попита Хлапич.

— Хапеха, но аз им извадих зъбите — отвърна Мишко.

Всички се засмяха на Мишко. Тогава той свали ботушите и ги даде на Хлапич, който ги обу отново. И двамата бяха доволни.

Ако всички хора са така добри като Хлапич, биха могли често пъти и по двама души да са щастливи с един-единствен чифт ботуши.

След това всички поседнаха покрай огъня. Момчетата вееха с престилки да се разгори огънят, а момчетата забодоха царевичите на дълги прътове да ги пекаат.

Хлапич седеше и разказваше за майстор Мърконя, за черния човек и за злия Гърга.

— Сега най-голямата ми грижа е да намеря Гърга, та да му предам кърпата и парата от неговата майка — рече Хлапич.

— Ами къде ще го намериш? — попита Гита.

— Не зная. Но на драго сърце ще му предам това и толкова на драго сърце бих му предал каквото ми поръча майка му, че все си мисля няма ли, Гърга отведнъж да падне пред мен.

— Сигурно няма да стане това — засмя се най-големият овчар. — И круша не може да падне пред тебе, ако не седиш под стъблото ѝ, а камо ли човек да падне пред тебе ненадейно.

II

ОТКЪДЕ ПАДНА ЧОВЕК ПРЕД ХЛАПИЧ

Докато овчарят още говореше, се чу голям тропот от пътя, който отиваше в планината. Нещо препускаше и се търкаляше по пътя.

Чуха се викове и кавги.

Хлапич и всички останали погледнаха към пътя.

От планината по пътя препускаше кола. Конете бяха подплашени и тичаха със страшна бързина.

Вдигаха глави и хвърляха около себе си пяна, като че са бесни. Колата се търкаляше и накланяше от една страна на друга като люлка.

Изглеждаше, като че всеки момент ще се строполи в трапа.

В колата седяха двама души с уплашени лица. Единият от тях теглеше към себе си едната юзда. Другата юзда се бе скъсала и удряше конете, които все по-бясно препускаха.

— Ох — викна Хлапич, — да спрем тази кола!

И изтича на пътя, застана сред него, вдигна двете си ръце нагоре, викайки с цяло гърло и махайки с ръце. Хлапич беше виждал много пъти да спират така уплашени коне.

Колата беше още далече. И все пак бе страшно да се гледа как лети право срещу Хлапич.

Но преди да дойде до Хлапич, колата се залюля, връхлетя с едното колело на един камък край пътя и се обърна с голяма сила.

Конете се изправиха като две кули и тозчас от колата бяха изхвърлени двамата човеци, които се изтъркаляха точно в трапа пред Хлапич.

— Хопа! — викна Гита и всички овчарчета, които дотичаха на пътя.

А конете, които дишаха като два огнени змея, спряха като вкопани, когато колата се преобърна.

— О, о! — скочи Гита и хвана конете за юздите. — Ама че е хубаво и мило това конче! Хайде да го разпрегнем. Бих го яхнала! О, този кон е хубав почти като моя Сокол!

Тя се сети за своето конче в цирка и това така я трогна, че не мислеше за нищо друго. Това често се случва с момиченцата.

Но Хлапич знаеше, че сега имат по-сериозна работа. Затова остави конете и Гита на овчарите, а той отиде при трапа да види как са онези двама души, които паднаха от колата.

Ако Хлапич знаеше каква изненада го чака, щеше да си помисли какво да направи. Но тогава пък, разбира се, нямаше да има никаква изненада.

В трапа лежаха — боже мой! — на Хлапич сърцето му изтръпна, — в трапа лежаха черният човек и злият Гърга и тъкмо взеха да се вдигат, когато Хлапич дойде до тях.

Понеже не знаеше какво е най-разумно да направи сега, Хлапич каза онова, което винаги може да се каже:

— Добър ден!

— Наистина е добър ден! Затова ли, дето се преобърнахме? — попита черният човек от канавката с такъв дълбок глас като из гроб.

— Добър ден е, задето останахте живи — отвърна Хлапич гласно. Но веднага си каза: „И добър ден е, защото ще мога да дам на Гърга кърпата и форинта“.

А после Хлапич си помисли: „Как ли ще свърши всичко това, когато черният човек забележи, че съм си намерил чизмите?“

Но черният човек даже не погледна Хлапич, така бързаше. Щом стана, викна сърдито на Гърга:

— Защо седиш? Краката и ръцете ни оцеляха, а за разговор нямаме време. Я да видим какво става с конете.

Виждаше се, че много бърза. И така, черният човек и Гърга излязоха из канавката и тръгнаха към колата.

Но Бундаш сега позна черния човек. Като бесен заръмжа по него, скочи върху му и го хвана за черната наметка.

Черният човек ритна Бундаш с крак, но после се обърна към него и каза:

— Охо! Тебе съм те чувал вече веднъж да ръмжиш!

До Бундаш стоеше Хлапич.

И сега черният човек забеляза и позна Хлапич и... неговите чизми.

Цял миг стоя като вдървен. Виждаше се, че всякакви черни мисли се гонят в неговата черна глава.

Гледаше Хлапич като ястреб.

А Хлапич, макар и малък, стоеше прав като свещ, гледаше черния човек право в очите и мислеше: „Да става каквото ще, чизмите ми няма да получи, докато съм жив!“

А Бундаш показваше белите си зъби и мислеше: „Не закачай моя Хлапич!“

Работата отиваше на зло.

Но това трая само миг, после черният човек промърмори:

— Нямаме време! — и веднага викна на Гърга, който стоеше до коня:

— Впрягай конете, нещастнико!

— Юздите са изпокъсани — отвърна Гърга. — Не можем да продължим.

— Трябва да продължим! — сърдито викна черният човек и грабна юздите да види какво е станало с тях.

Сега се случи такова нещо, което черният човек най-малко очакваше.

А именно — Хлапич пристъпи към него и каза:

— Аз ще ви поправа юздите.

— Как ще кърпиш ти, обуто коте, юздите! — озъби се черният човек и премери Хлапич от ботушите до шапката.

— Обут съм, въпреки че два дни бях бос — отговори Хлапич, — но коте не съм. Ако бях коте, нямаше да зная да кърпя, но аз съм чиракът Хлапич, нося в торбата си шило и канап и ще ви закърпя юздите, защото виждам, че бързате.

Това наистина беше хубаво от страна на Хлапич, защото малко са хората, които биха закърпили юздите на онзи, който им е откраднал ботушите.

След това Хлапич свали торбата си от рамото, па извади от нея шило, канап и малко кожа.

После пристъпи към конете и взе да сваля юздите и ремъците.

Когато черният човек видя, че Хлапич наистина се хваща на работа, каза:

— Е, дечко, добър си ти. Само кърпи бързо, пък ще избършем от паметта какво е станало с ботушите.

— И без това ми е по-добре да нося ботушите на краката си, отколкото в паметта — отговори Хлапич.

После седна на камък край пътя и почна да кърпи юздите.

Наистина е чудно колко е весел този обуцарски занаят! Щом Хлапич взе да бодне с шилото и да изтегля канапа, веднага почна да пее и да подсвирква като в работилницата на Мърконя.

Без малко щеше да забрави, че има сериозен разговор с Гърга.

Гърга седна до Хлапич да му помага в работата, а черният човек отиде да поправи повредите на колата. Гита и овчарчетата отведоха конете в ливадата на паша.

III ГЪРГА И ХЛАПИЧ

Когато Гърга и Хлапич останаха сами, Хлапич каза тихо на Гърга:

— Гърга, аз ще закърпя хубаво юздите, а ти иди с тях надалече и не се връщай в село. Там те чакат селяните да те убият.

Гърга мълчеше и гледаше в чизмите на Хлапич. По тези чизми Гърга разбра, че селяните наистина знаят как той е крал с черния човек.

— Гърга — каза пак Хлапич, — твоята майка ти праща нещо. Няма да ти го дам, ако не ми обещаеш това, което ще те помоля.

— Какво искаш да ти обещаая? — попита тихо Гърга.

— Обещай ми, че ще оставиш черния човек и ще отидеш надалече. Остани сам и бъди честен. Така заръча твоята болна майка и плака, като ми даде това за тебе.

Хлапич извади от торбата кърпата, в която беше завит форинта, и я даде на Гърга.

Когато Гърга видя кърпата на майка си и като чу какво му е заръчала, стана му мъчно като на малко дете. Много пъти, когато възрастните хора се сетят за своите майки, на сърцето им става мило като на малките деца.

Но Гърга не смогна да отговори надълго на Хлапич, защото черният човек вече си идваше. Гърга сложи бързо кърпата с форинта в джоба си и пошепна на Хлапич:

— Кърпи хубаво юздите и благодаря, добри Хлапич!

В това време черният човек дойде.

— Готово — каза Хлапич, който тъкмо свърши работата по юздите.

— Докарайте конете! Бързо! — викна черният човек.

Овчарите и Гита доведоха конете.

Единият кон беше черен като гарван и блестеше като слънце. Имаше дълга грива и опашка. Истински вран кон.

— Кой знае ще видя ли някога отново това конче — въздъхна Гита, когато конете вече бяха впрегнати.

— Разбира се, че няма, скакалче — каза онзи черен човек. — Там, където отива този кон, ти сигурно никога няма да дойдеш. Хайде бързо! Без приказки!

Всичко беше готово.

Черният човек скочи в колата, а до него седна Гърга.

Хлапич погледна Гърга и му се стори, че е тъжен.

„Това е хубаво — помисли си Хлапич, — защото, който може да бъде тъжен, той бива и добър!“

Черният човек удари врания кон с камшик и конете полетяха като стрели по равния път.

Хлапич, Гита и овчарчетата гледаха след тях. Едно овчарче каза:

— Карат така бързо, като че са нещо виновни.

— Нека карат — рече Хлапич, — не бих искал да срещна още веднъж черния човек.

— Как би могъл да го срещнеш пак, като казваш, че тази земя е толкова голяма!? — попита Гита.

— Като тръгнах да търся чизмите, ми се стори голяма и широка като седем царства, а сега, когато се боя да не срещна черния човек, ми се струва малка и тясна като рог! — отвърна Хлапич.

После всички седнаха около огъня.

Хлапич извади печено месо и баница и тъй като седмина седяха около огъня, Хлапичевата торба се изпразни завчас. Сега вече не изглеждаше като пчела, а беше тънка и сплескана като книга от три листа.

IV НОЩ ЗАД ПЕЧКАТА

Овчарчетата, Гита и Хлапич разговаряха дълго за всичко, което се случи, вече започна да пада мрак и стана време да се отива вкъщи с кравите.

Но те така оживено разговаряха и гледаха все в огъня, та дори не забелязаха, че слънцето е залязло, и не се сещаха да се върнат вкъщи с кравите.

Най-голямата бяла крава, която пасеше около тях, приближи малкия Мишко и тихо го лизна право по голото краче:

„Хайде, Мишко, вкъщи“ — мислеше да каже кравата с това.

И наистина! Мишко вдигна глава и видя, че слънцето е залязло.

— Ай, вече е тъмно! — викна той.

Всички останали вдигнаха глави и видяха, че е време за вкъщи, та взеха бързо да събират кравите.

Гита попита Хлапич:

— А къде ще отидем ние?

Това не знаеше и Хлапич. Беше твърде късно да се продължи, а нощувка нямаха.

Сега Хлапич беше в затруднение.

Но Гита помнеше какво видя днес.

Сега тя знаеше, че Хлапич носи шило и канап със себе си, и знаеше, че това е много полезно.

— Предложи на овчарите да им закърпиш цървулите вкъщи и те ще ни приемат да пренощуваме — рече Гита.

Хлапич се засрами, че той, мъдрият, без Гита не можа да се сети как да се прехрани със своя занаят.

Овчарите обещаха, че ще ги приемат за нощувка, и така тръгнаха всички заедно за селото, което не беше далеко.

Кравите с хлопатарите вървяха напред.

Зад кравите вървеше Бундаш, който ги караше като овчарски пес. А след Бундаш вървяха петте овчарчета, Хлапич и Гита.

Хлапич носеше на рамо Гитиния папагал, с който се беше сприятелил много. Този ден папагалът толкова пъти чу името Гърга, че това име му остана на езика. Защото папагалите носят своето знание на езика, а не в главата. И така, като дойдоха в село, папагалът викаше на всеки селянин, когото срещаха:

— Добър вечер, Гърга!

Разбира се, всеки се смееше на това — и онзи, който се казваше Гърга, и онзи, който не се казваше.

Така цялото село още същата вечер научи за Хлапич и Гита.

Хлапич и Гита влязоха с кравите, с Мишко и неговия брат в един двор.

Хлапич обеща на Мишковите родители, че на другия ден ще им изкърпи всички цървули в къщи, а те приеха Гита и него. Но те щяха да направят това и иначе, защото селяните винаги са добросърдечни към бедните деца.

След вечеря тръгнаха да спят.

Децата спяха зад печката. Там е широко и просторно. Зиме топли, а лете разхлажда. Въпреки че сега бяха четирима, пак се спеше сладко.

Само Гитиния папагал трябваше да го затворят в кошницата, която висеше на гредата зад печката.

— Тази зелена сова има гърбав нос като вещица — каза Мишко, — може през нощта да ни извади сърцата.

А бабата, която спеше на кревата, погледна папагала отстрана. И на нея се струваше, че това би могло да се случи. Бабата и Мишко винаги впрочем мислеха сговорно, затова папагалът трябваше да отиде в кошницата с капак, та на гредата.

Тогава всички заспаха.

Преди да заспи, Хлапич пресмяташе наум колко ли е далеко от майстор Мърконя.

Пресметна, че не е много далеко и че за един ден би могъл да прехвърли целия път, който е изминал за пет дни. Така беше, защото с Гита нямаше как да пътува бързо. Но Хлапич не можеше и да помисли да се раздели с Гита и да остане отново сам с Бундаш на пътя.

Той беше доволен, че още не са намерили Гитиния господар от цирка, въпреки че Гита пътуваше, за да го намери.

Така размисляше Хлапич зад печката. Това си бяха, разбира се, грижи. Но после Хлапич помисли:

„Грижите идват и си отиват сами. Няма полза да се мисли! Гърга сам падна пред мен в трапа. Десет години да бях мислил как ще го намеря и как ще му предам кърпата, не бих се сетил за това.“

И така Хлапич заспа.

В стаята всичко вече сладко спеше.

А най-сладко спяха Мишко и баба му, ако и да мислеха, че вещицата е в кошницата на гредата.

ШЕСТИ ДЕН ОТ ПЪТУВАНЕТО

I

МАЛКИЯТ ОБУЩАР И ПРОСЯКИНЯТА ЯНА

Хлапич стана в ранни зори, защото знаеше, че го чака работа. Но бащата и майката на Мишко вече бяха на работа из полето. Никой не може да стане по-рано от селянина.

И така Хлапич стана, плесна с ръце и викна на децата:

— Тука цървулите, стига сън!

Децата станаха. Всички бяха рошави и топли като птици от гнездо.

Тозчас пред Хлапич се струпа цяла камара цървули.

— Здравата трябва да се работи — помисли Хлапич.

Слънцето се вдигна. Хлапич се настани пред къщата на сянка да работи.

И като почна, вече не мислеше за нищо освен за работата си.

Гита не обичаше дори да гледа, като се работи сериозно, затова веднага остави Хлапич и отиде със селските момиченца да прескачат платното, което белеха жените на тревата. Разбира се, че Гита скачаше по-добре от другите момиченца, щом в цирка и без това нищо друго не бе правила. Прескочи три реда платно и падна в платното на съседката. Но за щастие съседката не беше вкъщи да види.

И така Хлапич работеше, а Гита си играеше.

През селото минаваше просякинята Яна.

Като наближи Хлапич, се зачуди какъв е този малък опънчар с високи ботуши, дето е подхванал занаят в селото.

Просякинята Яна попита Хлапич:

— Ще закърпиш ли на старата сиромахкия Яна цървулите?

— Как да не закърпя, мен и без това ме праща царят да вървя по тази земя и където трябва да се помогне, да помогна — отвърна Хлапич.

— Ако е така, тогава трябва повече такива като теб да минават по тази земя — каза просякинята.

— Търсиха повече такива, но никой не рачи да тръгне по такава работа освен чирака Хлапич. А това съм аз!

Разбира се, всичко това не беше истина. Но изглеждаше като истина и старата просякиня се усмихна.

После Хлапич взе да кърпи цървулите на старата Яна.

А Яна седеше и разказваше на Хлапич какво има по три села, защото тя ходеше от село на село.

— Синко, пътувай само денем — каза тя, когато Хлапич ѝ каза, че още днес ще продължи. — Миналата нощ се случи беда в гората зад селото. Хванали човек, който отивал със стока на панаир, никой не знае дали е жив, или мъртъв този човек, а злосторниците побягнали с колата.

Това не му хареса на Хлапич. Който пътува, не обича да слуша, че е станало нещастие с пътници. Но старата Яна разказваше така. А всичко, което разказваше Яна, беше чиста истина, защото тя минаваше навсякъде и всичко знаеше.

II НА ПАНАИР

Като мина пладне, Хлапич каза на Гита:

— Време е да вървим. Още много път има пред нас. Трябва да потърсим господаря ти.

— Хлапич — каза Гита, — аз размислих. Вече не отивам при моя господар.

Като чу това, Хлапич се зарадва като никога досега в пътуването си. Той много добре знаеше, че това ще бъде за него голяма грижа, но поне няма да е сам из пътя.

След това Гита и Хлапич се простиха с Мишко и неговия брат, благодариха на родителите им и си продължиха пътя.

Вървяха здравата, та скоро пристигнаха в един голям град.

Този град беше толкова голям, че имаше една голяма църква с две камбанарии и десет малки църкви с по една камбанария, имаше стотина улици, а по всяка улица вървяха хора като мравки. Всяка улица имаше по четири ъгъла, а на всеки ъгъл стояха двама стражари.

Такъв голям беше този град.

Но Хлапич и Гита не трябваше да изминават всичките стотина улици, а само една, защото веднага дойдоха до един голям площад.

Тъкмо на него беше панаирът.

На панаира имаше около двеста палатки, малки и големи. Продаваха се червени кърпи и черни палта, сини тенджери и жълти пъпешки.

Биеха тъпани и свиреха свирки, защото се продаваха и много играчки.

— Ай, колко е хубаво и весело всичко тука! — каза Гита. — Да останем малко!

„Ето ти на — помисли Хлапич, — аз си знаех, че тя ще каже това, като види панаира.“

Не искаше да обижда Гита, та рече на глас:

— Не е разумно да останем на панаира.

— Защо не? — попита Гита.

— Затова защото тук може да е майстор Мърконя. Досега той никога не е ходил на панаири. Но тъкмо няколко дни преди да си отида, каза: „Щом стане първият панаир, ще отида на него. Мен няма само беда да ме сполетяват на панаира.“

— А защо би го сполетяла беда на панаира? — попита Гита.

— Не знам, но той винаги говореше, че цялото му зло е от панаир.

После Хлапич каза:

— Не е разумно да останем. Тук може да е майстор Мърконя. А може тук да е и черният човек. А може пък да е и твоят господар от цирка.

Гита се ядоса и каза:

— Защо пък всички те трябва да са точно тук?

— Затова защото тук има много хора, а където има много хора, там може да бъде всеки — отвърна Хлапич.

— Това не е вярно — каза Гита. — Във Виена има още повече хора, отколкото тук, и все пак майстор Мърконя и черният човек не са във Виена.

Хлапич не умееше да говори колкото Гита, затова не продължи да се препира повече.

И така те останаха на панаира.

Дали това беше разумно, или не, ще се види още същата вечер. На панаира всички хора вдигат такава тупурдия, че никой няма денем време да мисли за това, което ще стане вечерта.

III ДВАМАТА КОШНИЧАРИ

Засега на Гита и на Хлапич, разбира се, им беше много хубаво и забавно на панаира.

Най-напред стигнаха до едно място, където се викаше много по-силно, отколкото другаде на панаира.

Там имаше двама кошничари.

Единият кошничар беше с голяма шатра, синьо и бяло боядисана. Под шатрата стояха редици кошници, жълти като злато. А горе висяха на връвчици кошници — червени и сини, малки и големи, пъстри и позлатени. Точно в средата висеше голям хубав кош.

— Тука! Тука! — викаше кошничарят от шатрата. — Кошници, кошници! От злато плетени! С коприна везани!

И купувачите идваха под шатрата му като пчели, защото купувачите тичат най-вече натам, където, има най-много викове и позлатена стока.

А недалече от него на земята седеше един друг кошничар. Той беше беден и нямаше шатра. Седеше на чувал; наоколо му имаше само десетина обикновени сиви кошници, защото нямаше други. Той мълчеше, понеже не умееше да се хвали. А вкъщи имаше много гладни деца и му беше мъчно, че никой не му купува стоката.

Колчем се приближеше някоя жена да погледне кошниците на бедняка, онзи кошничар изпод шатрата почваше да вика:

— Остави тази стока! Тука, тука! Не купувай кошници от земята! Ще ти се смеят съседите, че си намерила стока на сметта. Тука при мене има злато.

И всички зарязваха сиромаха и отиваха под шатрата да купуват стока.

Гита и Хлапич дълго гледаха какво става. Гита имаше добро сърце и още по-добър език, та каза:

— Да щè гръм да удари шатрата му и да го захлупи големият кош!

Тъкмо в това време при кошничарите надойдоха много жени да купуват стока.

Онзи изпод шатрата още отдалече започна да вика:

— Тука! Тука! Тука кошниците са като златни ябълки! — и почна да разтърсва и люлее с ръка кошниците над главата си.

— Хлапич — отведнъж каза Гита, — сетих се нещо! Бързо, Хлапич, дай ми твоя нож. Ама че ще бъде смешно!

И Гита сама бръкна в Хлапичевата торба, та извади ножа. После припна като катерица и се скри зад шатрата.

„Какво ли ще става сега?“ — помисли Хлапич.

И не щеш ли!

Тъкмо когато жените дойдоха до шатрата да купуват кошници, се случи нещо такова, че всички, които стояха там, щяха да се пукнат от смях!

Ненадейно кошниците, които висяха над онзи кошничар в шатрата, почнаха да падат като дъжд.

Първо една, после четири, че десет! Чук! Чук! Чук! Падаха кошниците, и златни, и бели, и сини, и шарени.

Връвта, на която висяха кошниците, се пръсна.

— Ух! Ух! — викаше кошничарят и се бранеше с ръце и крака като бясна оса.

Но в това време като напук се пръсна и другата връв. Отново паднаха кошници. Чук! Чук! Чук! Удряха кошниците, кошничаря по главата и по гърба. А той махаше и скачаше, и викаше толкова дълго, докато не падна и той.

Сега да видиш! Търкаля се кошничарят между кошниците и все вика и крещи:

— Ух! Ух! — Искане да се измъкне.

Но в това време — бум! — падна и големият кош, та захлупи кошничаря! И вече не се виждаше! Само ръце и крака стърчаха изпод коша. Кошниците летяха на всички страни, където той се търкаляше под коша и махаше с ръце и крака.

Всички се смееха като побъркани и никой не знаеше как се случи това.

Зад шатрата клечеше Гита и гледаше през една дупчица на платното и се смееше.

Смееше се повече от другите, защото тя беше прерязала с ножа на Хлапич краищата на двете върви. До нея беше клекнал Хлапич и гледаше през дупчицата.

Веднага щом взеха да падат кошниците, той се сети, че това е Гитина работа, и дотича до шатрата.

Хлапич наистина никога не би сторил това, което направи Гита. Но сега, като гледаше през дупчицата как се търкаля кошничарят като голяма черна буболечка между жълтите кошници сега Хлапич започна така да се смее, че торбата подскачаше на гърба му. А Гита си държеше устата с ръка, за да не пици от смях.

— А сега да бягаме да не ни забележи — каза Гита. — Докато той се търкаля, ще продаваме кошниците на онзи сиромах.

Гита изтича до бедния кошничар и рече:

— Ако приемете, аз ще продам стоката ви.

И Гита веднага грабна тенекиената чиния, която бедният кошничар беше приготвил за пари. Тя беше още празна.

Гита почна да удря с една дъсчица по чинията и взе да вика:

— Кошници! Кошници!

После вдигна една кошница на рамо и сложи папагала на нея. Папагалът крещеше с Гита:

— Кошници! Кошници!

Гита удряше по чинията с все сила.

Тозчас се напълни с мъже и жени. Щом папагалът почна да кряска около кошниците и да дрънка тенекиената чиния, всички веднага забелязаха, че тези сиви кошници са по-хубави и по-здрави от позлатените. Така се случва на панаир, а и другаде.

Сега всички започнаха да купуват кошница след кошница от сиромаха.

Още преди бесният кошничар да измъкне червената си глава изпод големия кош, Гита и Хлапич разпродадоха всички кошници.

Сиромахът се чудеше, радваше и смееше от щастие. Той мислеше, че Гита със светлата си хубава коса е паднала от небето да му помогне.

Когато всички кошници бяха продадени, Гита изтърси парите в тенекиената чиния и ги подаде на бедния кошничар. О, колко им благодари той!

След това кошничарят им предложи да отидат с него в неговата сиромашка къща и да пренощуват там. Но Хлапич и Гита искаха още да разглеждат панаира, затова благодариха на кошничаря за поканата му. А Хлапич каза:

— Хайде да вървим, да не ни хване онзи изпод коша.

И те си тръгнаха. Никой вече не би ги намерил между толкова хора.

А бедният кошничар седна да изброи крайцерите в тенекиената чиния. Имаше тъкмо шейсет круни.

— Е, като са такива добри тези деца, сполуката да ги придружава — каза си той.

Ако знаеше, сиромашът, каква беда ги чака още днес, сигурно щеше да ги отведе в къщата си да ги пази.

IV НА ВЪРТЕЛЕЖКАТА

Вече всички продавачи прегракнаха от викове — а това на панаир е знак, че приближава вечерта.

В това време Хлапич и Гита дойдоха до онова място на панаира, където се въртят въртележки и стрелят малки пушки.

Там е най-весело, защото, който се завърти веднъж на въртележката, нему се завърта и главата и той забравя всички грижи.

Всички въртележки работеха, само една стоеше.

А тъкмо тя беше най-хубава, защото имаше хиляди малки звънчета и цялата беше сребърна.

Но на собственика на тази въртележка бяха избягали двама слуги. Единият от тях трябваше да продава билети за въртележките, а другият трябваше да кани хората, да язди дървени коне и лебеди и да показва всякакво умение. А двамината трябваше непрестанно да се въртят на въртележките.

Разбира се, собственикът не можеше да изпълнява това сам, защото беше твърде дебел и би му приляло.

— Това е добре — каза Гита, — ние ще му предложим да вършим тази работа и ще получим вечеря и нощувка.

И така те казаха на собственика на въртележката, че търсят работа. Когато той видя зелените гащи и чудната шапка на Хлапич и като забеляза папагала и сребърната поличка на Гита, много се зарадва. Те изглеждаха така, сякаш са се облекли нарочно за въртележките. Веднага ги прие на работа.

Собственикът влезе вътре и нави машината. Хлапич и Гита седнаха всеки на един кон. Тръбата затръби „Тра! Тра!“ — и за един миг се завъртя сребърната въртележка и зазвъняха всички звънци — хиляда звънци! Ама че беше радост! Гита стоеше на кон, махаше с ръце и се извиваше надясно и наляво, а Хлапич викаше: „Само две круни“. А въртележката се въртеше с тях, та всичко сияеше.

Хората оставиха другите въртележки и всички дойдоха на тази, защото толкова хубаво момиченце и такъв пъстър слуга с ботуши

нямаше никъде.

Това трая до късна нощ. Все по-весело ставаше на въртележката, а най-весел беше собственикът, който събра пълно чувалче пари.

Хлапич му носеше непрекъснато пълни паници пари.

Толкова, колкото се вози този ден Хлапич на въртележка, сигурно никой друг общарски чирак не се е возил. Това надали и калфа би могъл да плати.

Само Бундаш седеше, гледаше подир въртележката и се чудеше какво му е текнало на Хлапич да се върти толкова?

Беше вече много късно. Но докато се върти въртележката, никой не може да си даде сметка колко е часът.

Затова и Хлапич, и Гита се зачудиха, когато моторът изведнъж спря и собственикът викна с дебел глас на хората:

— Благодарим. Единадесет часът е. Утре ще продължим!

Хората се разотидоха, а собственикът на въртележката донесе голям чаршаф. Гита, Хлапич и той увиха цялата въртележка в чаршафа. Сега не се виждаха нито хилядите звънчета, нито среброто, нито конете, нито лебедите, а цялата въртележка беше като голяма сива гъба.

Тогава собственикът отведе Гита и Хлапич под една шатра, където се продаваше ядене.

На панаира беше вече празно. Само няколко мъже с дълги мустаци седяха още под тази шатра.

На Гита и на Хлапич вече не им беше така приятно на панаира, както през деня.

Собственикът на въртележката поръча вечеря и после Гита, Хлапич и Бундаш вечеряха. Всички мълчаха, защото бяха уморени и някак унили.

Когато свършиха вечерята, собственикът стана, плати и тръгнаха обратно към въртележката.

Там той каза:

— Сега, деца, сбогом. Благодаря ви.

Хлапич и Гита се почудиха и уплашиха. Те мислеха, че собственикът на въртележката ще ги приеме да пренощуват.

Хлапич му каза това.

Но господарят отговори, че вътре във въртележката има само един креват за него и че няма място за тях.

Това беше истина, защото собственикът беше толкова дебел, че едва можеше да спи вътре покрай мотора.

— А край конете и лебедите няма да позволя да се спи — каза господарят кратко. После добави:

— Навън не е студено, а пазарището е голямо. Можете да спите, където щете. Сбогом! Лека нощ!

После господарят отгърна малко от чаршафа, вмъкна се вътре и вече го нямаше.

А Гита, Хлапич, Бундаш и папагалът останаха в мрака, в нощта, сам-саменички на голямото пазарище.

Освен тъмнината нямаше нигде никого.

От всички шатри се чуваше само хъркането на търговците, които спяха край стоката си.

Това беше наистина тъжно и неприятно. Градът беше така голям — имаше сто улици; а на всяка улица по стотина къщи и все пак Хлапич и Гита стояха под ясното небе и знаеха, че не могат никъде да почукат и че нощес няма къде да преспят.

V

БЕЗ ПОКРИВ

Хлапич погледна Гита. През мрака не се виждаше добре, но все пак забеляза, че тя беше навела глава и почна да глади своята синя поличка.

Хлапич знаеше добре — това е знак, че Гита ще заплаче, а той не можеше да гледа това. Затуй каза весело:

— Не се бой! Времето е топло и тихо. Ще спим навън. Поне ще имаме много въздух и без да отваряме прозорци. — Така се шегуваше Хлапич, а после добави:

— Хайде да намерим място.

Близо до въртележката лежах празни чували и парцали, в които търговците бяха донесли стоката. Хлапич беше запомнил това. Сега той отведе Гита там. Нищичко не се виждаше и те ходеха пипнешком в мрака.

— Ох, поне да бяхме отишли с кошничаря в неговата къща — въздъхна Гита.

— Тогава нямаше да се возим на въртележка — каза Хлапич и двамата се развеселиха, като си спомниха колко хубаво беше, докато звъняха звънците и докато се движеше въртележката.

След това Хлапич напипа в мрака чувалите и парцалите и ги нагласи както намери за най-добре.

— Ето, виждаш ли — каза той на Гита, — ще спиш като граховата царкиня.

Гита настани папагала до себе си и легна на своето легло.

А Хлапич и Бундаш легнаха един до друг на голата земя.

Бундаш скимтеше тихо и тъжно — не заради себе си, защото той спеше винаги на земята, ами заради Хлапич.

Всичко беше така тъжно, че Гита и Хлапич не можеха да не приказват нещо.

— А каква е била тази грахова царкиня? — запита Гита.

Тя слушаше на драго сърце приказки за царкини и денем, когато грееше слънце — а още повече сега, когато всичко около нея беше така

тъжно.

— Това е била една царкиня, която се загубила и дошла в някакъв златен дворец — почна да разказва Хлапич. — Дворецът бил целият златен, а пък стълбите и праговете били от сухо злато. Но в двореца живеела една стара царица, която никому не хващала вяра. И така, тази стара царица не вярвала, че при нея се е заблудила истинска царкиня. Затова тя сложила на кревата ѝ едно зърно грах, а над него — три сламеника и девет пухени дюшека. „Ако усети граховото зърно през три сламеника и девет пухени дюшека, тогава ще повярвам, че е истинска царкиня“, казала старата царица. На другия ден сутринта тя запитала царкинята как е спала. „О — почнала да плаче царкинята, — измъчих се цяла нощ и цялата съм в синини. Един хълм имаше в леглото ми!“ Тогава старата царица се убедила напълно, че това е царкиня. Само истинска царкиня може да бъде така нежна, та да усети едно грахово зърно през девет дюшека като хълм. И подарила царицата на царкинята своя царски плащ и златната си корона, защото тя била вече стара и я боляла глава от самото царуване.

Така разказваше Хлапич. А това беше много хубава и весела приказка. В нея имаше толкова дюшеци и златни дворци, че след тази приказка Хлапич и Гита много по-весело заспаха на твърдата земя и под ясното небе.

Беше точно полунощ, когато заспаха. Така свърши шестият ден от пътуването на Хлапич.

Сега идва седмата нощ от Хлапичевото пътуване. Всичко, което се случи тази нощ, изглежда като истинско чудо. Но чудеса има навсякъде по света и всички хора заедно не биха могли да измислят толкова чудеса, колкото се случват всеки ден на света. Така и Хлапич из пътя си по белия свят преживя тази нощ много чудеса и много необикновени и опасни случки.

Но от това нека все пак никой не се страхува прекалено. Хлапич е толкова малък и толкова добър, че сигурно ще избегне благополучно всяка опасност.

СЕДМА НОЩ ОТ ПЪТУВАНЕТО НА ХЛАПИЧ

I ПОЗНАТ ГЛАС

Едва бяха заспали Хлапич и Гита, Гита се събуди, защото чу в съня си нещо, от което сърцето ѝ затупка весело.

Тя седна на леглото си и се послуша. Някъде цвилеше кон.

Веднъж изцвили конят. На Гита ѝ се стори, че познава този глас.

Втори път изцвили конят. На Гита още повече ѝ се стори, че познава този глас. И трети път изцвили конят, а Гита скочи от леглото си и извика:

— Хлапич, хей, Хлапич! Да знаеш чий кон цвили! Хлапич, ела с мен.

Месецът вече се бе вдигнал на небето и беше по-светло.

Хлапич стана и след това той, Бундаш и Гита тръгнаха между шатрите нататък, откъдето от време на време се чуваше онова цвилене.

След малко Хлапич и Гита дойдоха до едно голямо празно пространство. Сред него имаше голяма шатра, затворена и тиха, като да спи. Над вратата имаше дълга черна плоча, а на плочата големи букви.

Това беше Гитиният цирк!

— О, Хлапич! Хлапич! — възкликна Гита. — Това е моят Сокол, моят мил, моят малък Сокол!

В този миг Гита забрави страха си от господаря и забрави, че вече няма да се връща при него. Тя мислеше само за своето конче, с което толкова години бе делила в цирка и добро, и зло и което обичаше най-много на света. Сега Гита така искаше да види своето конче, че не можеше да надвие това свое желание.

— Хлапич, аз ще вляза да видя моя Сокол — каза тя.

— Тогава ще те забележи господарят и ние ще трябва да се разделим — рече тъжно Хлапич.

— Няма! Аз не ща да остана при него! В цирка сега всичко спи и никой не чува нищо, защото всички са уморени от представлението — шепнеше Гита. — Моля те, хайде да влезем вътре.

Те стояха съвсем близо до конюшната, която беше край цирка, направена от платнище като него.

Гита, разбира се, добре знаеше откъде може да влезе в нейния цирк. И така тя повдигна малко платнището от единия край и пошепна пак: — Виждаш ли, Хлапич, оттук ще влезем.

И Гита се вмъкна в конюшната, а след нея Хлапич и Бундаш.

О, това беше наистина много опасно!

II ПРЕЗ НОЩТА В ЦИРКА

Близо до входа един човек спеше на слама.

— Не бой се — пошепна Гита, — този няма да се събуди, дори да му свириш в ушите. Аз знам как се спи след представление.

На една пръчка в конюшната висеше обръч. Гитиният папагал винаги бе стоял на такъв.

Гита сложи папагала на обръча. Когато той видя, че си е на мястото, на което е стоял толкова години, си помисли:

„Сега всичко е наред“ — мушна глава под крилото си и заспа.

Разбира се, само така му се струваше на папагала.

За Хлапич и Гита сега ставаше все по-опасно и по-опасно.

Те се промъкнаха благополучно покрай онзи човек, който спеше.

В конюшната гореше лампа.

Хлапич забеляза на всяка страна на конюшната по четири коня. Осем коня, това, разбира се, не е много за един цирк, но за Хлапич беше твърде много.

— О — тихо възкликна той, — колко коне и какви са хубави!

Но Гита не го чуваше. Тя беше вече при своето малко конче.

— Соколе! Мили мой Соколе! — шепнеше на кончето, прегръщаше го през врата и го гладеше по белия гръб.

А Сокол обърна своята хубава главица и я облегна на Гитиното рамо, цвилейки от удоволствие.

— Соколе! Мили мой! Как ли ще те оставя, как ли ще те оставя — шепнеше Гита.

В това време Хлапич отиде по-навътре в конюшната.

— Този вран кон ви е най-хубав — тихо каза Хлапич на Гита.

— Ние нямаме вран кон — отвърна тя.

— Ето го тук — отговори Хлапич.

Гита дойде при Хлапич. И наистина! Пред нея стоеше чудесен малък вран кон — като въглен, а лъщеше като слънце. Гривата и опашката му бяха отрязани съвсем късо, а около ставите имаше прекрасни калъфи.

Гита гледаше коня учудено. Дълго го гледа и после каза:

— Това е истинско чудо! Този е враният кон, на който вчера се возеха черният човек и Гърга. Въпреки че има къса грива и къса опашка и жълти калъфи, все пак това е същият кон.

Хлапич не повярва и те приближиха до яслата, за да видят врания кон отблизо.

Но тогава — какъв страх обзе Гита и Хлапич!

Изведнъж те чуха как някой иде през цирка към яхъра. Чуха се дълбоки мъжки гласове, разговор и тежки стъпки по пясъка на цирка.

— Ами сега! Ами сега! — уплашено прошепна Гита. — Това е моят господар! О, Хлапич, мили Хлапич, не искам да остана при него, страх ме е!

Какво можеха да направят сега Хлапич и Гита, освен да се скрият колкото се може по-бързо под яслата пред врания кон?

И така, Хлапич, Гита и Бундаш се мушнаха бързо под яслата. Под коня имаше слама. Хлапич повдигна сламата с ръце пред яслата, за да не може никой да ги види.

В това време в конюшнията влязоха двама души.

III НОВА ОПАСНОСТ

„О, боже, кой иде“ — шепнеха Хлапич и Гита. Те клечаха под сламата и надничаха през нея. Мълчаха като мишки, само сърцата им биеха силно.

А когато онези двама души дойдоха под лампата и когато Гита и Хлапич ги познаха, тогава ги обзе още по-голям страх.

Тези двама души бяха господарят на цирка и черният човек.

„Откъде се познават и какво правят толкова късно в конюшната?“ — помислиха Гита и Хлапич и все повече им се свиваха сърцата.

Но кой можеше да си представи каква нова опасност заплашва сега Хлапич и Гита! Черният човек и господарят на цирка тръгнаха право към врания кон и дойдоха толкова близо до Хлапич и Гита, че ги делеше само шепа слама.

Как само мълчаха сега Гита и Хлапич! Така тихо дишаха, че и сламка не шукна покрай тях.

— Бундаш, драги Бундаш! Недей да лаеш! — шепнеше Хлапич в ухото на Бундаш и плътно го прегърна, защото усети, че Бундаш се дръпна, като позна черния човек. А Бундаш беше добър като добър ден и като усети, че ръцете на Хлапич треперят, млъкна като мъртъв.

Сега черният човек и господарят на цирка почнаха да разговарят.

IV ДВАМА ОПАКИ ХОРА

Ако Хлапич не беше така беден, сигурно никога не би видял отблизо двама такива опаки хора, каквито сега трябваше да гледа и слуша. За щастие на света има толкова малко опаки хора, колкото малко има празни зърна боб в паницата, та и в онзи край по това време живееха само тези двама опаки хора. Но Хлапич беше бедно дете, а бедните деца опознават целия свят.

Да не беше Хлапич толкова беден, сигурно нямаше сега да клечи среднощ под яслата, нито щеше да слуша страшния разговор на черния човек и господаря на цирка.

— Утре отивам с цирка през седем града в осмия — рече господарят на цирка. — Погледни как съм нагласил врания кон! Като му сложиш коприна, ремъци и седло, сигурно никой няма да го познае, не се бой.

— Аз не се боя, защото знам, че ти си по-мъдър от лисицата в планината — отвърна черният човек. — Но сега ми брой суха пара за коня, защото не беше лесно да се докопам до него.

— Ще ти броя парата — каза господарят, — но преди това ми кажи къде е сега онзи човек, на когото бе враният кон?

— От него не се бой! Той е в гората, където гората е най-гъста. Вързан е с три въжета за най-здравия дъб. Сигурно няма да избяга, щом аз съм го вързал, нито ще иде скоро на панаир.

Това рече черният човек и се засмя така страшно, както се смеят опаките хора, когато говорят опаки неща.

Тогава господарят извади тежка кесия и почна да брой златни дукати в ръката на черния човек. Но техните ръце бяха така черни, че и златните дукати в тях почернях.

— А сега сбогом! Чака ме колата, трябва да продължа, докато е нощ — каза черният човек.

— А къде бързаш така? — попита господарят.

— Нощес, преди да съмне, отиваме за една крава. Пратих вече снощи Гърга да ме чака. Но много не му вярвам — каза черният човек.

— А къде отивате за кравата? — попита господарят.

— Още не съм бил на онова място. Но ми казаха, че къщата е една на пътя, а в къщата няма друг освен жена и дете. Това ще бъде лека работа. Но има още три часа път дотам, защото вървя заобиколно — каза черният човек.

— А как ще намериш къщата, като казваш, че още не си бил там? — попита господарят.

— Лесно ще я намеря. Чух, че е малка, стара и изкърпена и че на нея има голяма синя звезда — отговори черният човек.

След това излязоха от конюшната в цирка. После се чу как си казаха „сбогом“ пред цирка и „добър път“, подир което отново всичко стана тихо.

V

РЕШЕНИЕТО НА ХЛАПИЧ

Когато всичко утихна, Гита и Хлапич с Бундаш излязоха, изпод яслата.

Никой не може да си представи какво му беше на Хлапич!

От разговора на черния човек Хлапич научи, че черният човек и Гърга са хванали онзи човек, който е отивал на панаир, и че са му взели стоката и коня, а него са вързали в гората. Но на Хлапичевото сърце тежеше още повече това, че черният човек и Гърга отиват нощес да отведат кравата на Марко и неговата майка, които бяха така бедни! То се знае, че за Марковата къща говореше черният човек, защото в този край само тя беше така мъничка и стара и само тя имаше голяма синя звезда под прозорците.

Като размисли всичко това, Хлапич каза само:

— Сбогом, Гито, трябва да бързам. Остани при своя господар и недей да плачеш.

Но Гита се разплака още преди Хлапич да изговори тези думи.

— Къде отиваш, Хлапич? — шепнеше тя. — Трябва да стигна до Марковата къща, преди черният човек да пристигне там, да кажа на Марковата майка да пази кравата си — отвърна Хлапич.

О, горкият Хлапич, колко му е добро сърцето! А колко е далечен пътят пред него и колко са му малки краката!

— Хлапич, Хлапич! Това е далече, а черният човек е с кола! — шепнеше Гита.

— Тъкмо затова трябва да побързам. Сбогом, Гито, за тебе е по-добре да останеш — рече Хлапич.

— Аз ще дойда с тебе — каза Гита и престана да плаче.

Хлапич нямаше време за разговор. Затова той не отговори нищо, ами отиде до онзи отвор, през който влязоха в конюшната, повдигна платнището и излезе с Бундаш в нощта и месечината. След тях излезе Гита.

Хлапич не говореше нищо. Неговите ботуши бързо чаткаха по дългите градски улици. След тях също така бързо тупкаха малките

Гитини обувчици. Пък най-бърже тепаха Бундашовите крака.

После излязоха от този град, където им се струваше, че всеки прозорец слуша дали те ще проговорят нещо за черния човек.

Пред тях сега лежеше на месечината дълъг и безкраен път.

Кой знае вижда ли месечината сега там, далече на пътя, една малка къщица със синя звезда и ще отведе ли щастливо до нея Хлапич и Гита.

VI НОЩЕМ НА ПЪТ

Много хора разправят, че тревата и цветята нощем разговарят. Ако това е истина, тогава сигурно тази нощ всички ливади са шепнали:

— О, малки деца, къде сте тръгнали нощем на такъв дълъг път?

Но Хлапич не мислеше, че този път е дълъг, нито мислеше, че той не може да го прехвърли по-бързо от онзи, който е с кола. Хлапич мислеше само, че трябва на всяка цена да стигне до Марковата къща преди разсъмване. А това е много добре, защото, който мисли така, нему краката вървят сами.

Краката на Хлапич наистина вървяха така добре и бързо, че Гита скоро се умори. Това стана, защото тя не познаваше Марко и не желаше така горещо като Хлапич да му помогне.

— Хлапич, искам малко да си почина — рече по някое време Гита.

Нощем всеки говори по-тихо, защото е такъв покой, че всяка дума се чува далеко.

— Аз не съм уморен — каза Хлапич. — Нямам време. Хайде още малко, Гито — той още в началото се опасяваше, че с Гита ще бъде трудно.

Гита само въздъхна и отново закрачиха по пътя.

Разбира се, че Гита непрекъснато мислеше за врания кон, за Гърга и за черния човек. Тя размишляваше как са могли да доведат врания кон в цирка покрай толкова стражари в онзи град. Накрая запита Хлапич:

— Как така, Хлапич, стражарите не са уловили черния човек и Гърга, като са дошли в града на врания кон?

— Затова защото тук стражарите стоят обикновено на ъглите, а злосторниците се возят посред пътя — отговори Хлапич.

Това се стори на Гита твърде смешно, но тя веднага си помисли, че Хлапич е чирак и сигурно е по-умен от нея. И така Гита млъкна отново.

И без друго от разговора им нямаше никаква полза, въпреки целия разговор нощем на път беше много чудно и който още не е вървял нощем между ливадите, би помислил, че сънува.

Край Гита и Хлапич непрекъснато прелиташе по някоя нощна пеперуда, дето удря крила като птица. По тревата край пътя тичаше в тръс тъкмо до Гита един стар наежен таралеж, от тревата на ливадата час по час щръкваха ушите на някой заек. А онова, което шумолеше и тичаше през храстите току край Хлапич и Гита, бяха пъдпъдъци.

Нощем животните не бягат така от човека, както през деня, и не са така страхливи, защото животните знаят, че човек се бои нощем, а те не се боят.

И наистина на Хлапич и Гита би им било все пак страшно посред нощ на големия път. Но с тях беше Бундаш, той тичаше весело пред тях, махаше опашка и вдигаше глава към Хлапич, сякаш му говореше:

— Да вървим сами! Аз познавам пътя добре!

Като изминаха така още малко от пътя, Гита каза:

— Хлапич, нека си починем! Не мога повече!

Наистина Гитините крачета бяха още по-малки от Хлапичевите и на тях имаше само малки свилени обувчици, докато Хлапич беше с ботуши.

— Гито, още много път има пред нас, трябва да преминем много села и един кръстопът — каза Хлапич.

Щом Хлапич спомена кръстопътя, Гита веднага си спомни как вчера на кръстопътя препускаше колата с подплашените коне и как пред тях падна черният човек.

— Хлапич, Хлапич, ами ако сега неговата кола долети и ни намерят на пътя! — каза Гита и започна да плаче.

Щом Гита заплака, разбира се, че вече не беше възможно да се върви по-нататък. Тя седна край пътя и закри очи с ръка.

Хлапич седеше край нея и мълчеше. „Какво да сторя сега“ — мислеше Хлапич. Не можеше да остави Гита сама среднощ на пътя, а с нея положително нямаше да дойде до Марковата къща, преди да съмне. Хлапич беше тъжен, защото му се стори, като да вижда и чува отдалече как черният човек души да отведе онази хубава шарена Маркова крава! „Какво да сторя! Какво да сторя“ — мислеше Хлапич.

О, божичко! Да дойде сега някой на помощ на този малък чирак, който стои тъжен на пътя в нощта!

VII

КОЛА В МЪГЛАТА

Така стоеше Хлапич и гледаше надясно и наляво, като да чака помощ.

Поглеждайки така назад към града, Хлапич забеляза, че в далечината нещо се движи по пътя. Но от едната ливада се влачеше мъгла край пътя, та не можеше на месечината да познае какво се движи в мъглата. Чуваше се само как нещо тихо трополи.

Нощем никой не мисли първо: „Идва приятел“, а всеки мисли: „Идва неприятел“.

Така беше и с Хлапич, като разбра, че по пътя идва кола.

Беше му някак чудно, а Гита шепнеше през плач:

— Хлапич, защо тръгнахме на път нощем?

Само Бундаш вдигаше муцунка нагоре и беше доволен.

Колата се приближи и изглеждаше, като че голям хълм се търкаля по пътя. В мъглата всяко нещо изглежда три пъти по-голямо, отколкото е наистина.

Колата наближи вече Хлапич и Гита.

Виждаше се и човекът, който седеше в колата и караше своя мършав кон.

В това време добрият месец освети още по-силно колата и човека със своята сребърна светлина, а Хлапич и Гита извикаха от радост.

Познаха своя приятел, бедния кошничар от панаира!

VIII ПОМОЩ

Това всъщност не беше никакво чудо, защото кошничарят не пътуваше насам, затова защото Хлапич и Гита стояха среднощ на пътя и се нуждаеха от помощ, ами той пътуваше тук често и когато тях ги нямаше.

Кошничарят ходеше винаги до един далечен върбалак за хубави пръчки за кошници, защото в близост до града нямаше подходящи пръчки. Нито един кошничар не отиваше така далече като този сиромас за пръчки, но затова пък нито на един кошниците не бяха така здрави и хубави като неговите.

Защо тъкмо той трябваше да бъде най-беден в целия град, въпреки че ходеше най-далече за пръчки и плетеше най-хубави кошници — за това Хлапич нямаше време да мисли сега. Мъдреците в онзи град пишеха вече големи книги за това, но и те не знаят защо е така.

Хлапич, Гита и Бундаш хукнаха към колата.

Когато кошничарят ги забеляза по месечина на пътя, помисли още повече отпреди, че тези деца са паднали от небето и нощем пътуват по месечина, а денем помагат на сиромасите.

Но сега на самия Хлапич му трябваше помощ и той помоли кошничаря да превози донякъде Гита и него.

Кошничарят беше много щастлив, че може да помогне на тези деца, които бяха толкова добри към него на панаира — и така Хлапич и Гита седнаха в колата, а кошничарят подкара мършавия кон.

Хлапич веднага разказа на кошничаря защо пътуват нощем. Накрая рече:

— Преди да съмне, трябва да съм при онази малка къщица, която има синя звезда и която стои сама на пътя.

— Аз знам къде е тази къщица — каза кошничарят. — Не е далеко от моя върбалак, ще ви покажа пътя до къщицата. Ще бъдете там, много преди да съмне.

Всеки може да си представи как се зарадва Хлапич. Тозчас и пътят му се видя по-къс.

Мършавият кон на кошничаря вървеше добре и бързо. На добрия господар и конят е винаги добър, та конят на кошничаря разбираше сега, че трябва да има нещо много важно, щом неговият господар така бързо кара.

Колата трополеше еднообразно, Хлапич и кошничарят разговаряха, Гита беше задрямала в колата, Бундаш все така весело тичаше ту край лявото, ту край дясното колело, така е то винаги, откакто на света има кучета и колелета.

Така стигнаха до онзи кръстопът, където пътят тръгва на две страни.

— Ще минем от тази страна по хълма през гората, защото това е по-краткият път — каза кошничарят на Хлапич.

— Не отивайте натам — обади се Гита, която веднага се събуди, щом чу, че отиват в гората. Това е тази гора, в която са хванали някакъв човек.

Но кошничарят вече много години минаваше по онзи път и не можеше да повярва на това, което разправят Гита и Хлапич. Ето защо каза:

— Това е съвсем къс път до моя върбалак. Не се бойте. Аз още не съм виждал в тази гора лош човек.

Кошничарят беше голям бедняк, а бедният човек рядко се бои.

Така те отбиха колата на хълма в гората.

На Хлапич това му се видя добро и му беше драго, защото знаеше, че това е късият път до Марковата къща. А който отива на помощ някому, той не се бои от друго, освен да не закъснее.

IX

ХЛАПИЧ И ГИТА ОТНОВО САМИ

Пътуваха първо по пътя през хълма, а после влязоха в гората. Гората беше така осияна от месечината, че приличаше на осветени дворове.

Месечината все още беше ясна. Дали на небето имаше някакъв облак, това не можеха да видят нито Хлапич, нито кошничарят, защото около тях имаше гора.

И така, като излязоха с колата от гората, Хлапич забеляза, че са на върха на хълма, който не беше много висок.

А кошничарят спря колата и каза:

— Ето, деца, тази пътека наляво ще ви доведе до къщичката със синята звезда. Най-напред ще стигнете до онези храсталаци там долу. Като прекосите храсталака, по пътеката веднага ще видите къщичката.

След това кошничарят добави, защото забеляза на небето голям облак:

— Ще бъдете по пътя, преди облакът да скрие месечината.

Какво ли не искаше да възрази Гита! Как ли се е уплашила, като чу, че сега отново ще останат сами.

Но Хлапич веднага скочи от колата и каза на кошничаря:

— Благодаря ви, че ни помогнахте!

А кошничарят свали Гита от колата и каза:

— Добър ви път, мили деца!

После подкара коня и тръгна вдясно надолу, а Хлапич каза на Гита:

— Нашият път е вляво, надолу.

Всичко това стана толкова бързо, че Гита не успя дума да продума или да възрази.

Така Гита и Хлапич останаха отново сами с Бундаш на пътя, под месечината, между гората и храсталака.

Още веднъж отдалече им се обади кошничарят и ги повика:

— Деца!

— О! — отвърна Хлапич, защото през гората и планините нищо не се чува така добре като „о“.

— Внимавайте! Близо до пътя има откъртена скала.

И наистина долу, точно край Гита и Хлапич, се виждаше на месечината голяма скала, от която се вади камък.

Опасно би било в тъмното да минава човек тук, защото кракът може да се плъзне и пътникът да падне и да пострада.

Но Хлапич и Гита минаха по месечина край тази скала съвсем лесно и скоро след това слязоха от планината отново в равнината.

Сърцето на Хлапич биеше радостно, защото знаеше, че зад онези гъсталаци е пътят за Марковата къщица със синята звезда.

Сега всичко ще е наред, ако има ясна месечина, както каза кошничарят.

X

В ХРАСТАЛАЦИТЕ И МРАКА

Облаците не вървят така, както казват хората, ами така, както ги носи вятърът.

Чак до храсталаците Хлапич и Гита виждаха пътя си ясно като денем.

Но като влязоха в храсталака и попаднаха сред него, светлината на месечината взе да става все по-слаба и по-слаба. Идваше облак да закрие месечината.

Пътекката през храсталака беше тясна и едва личеше.

— Хайде отгук! Хайде! — казваше си Хлапич сам на себе си. — Аз виждам добре всичко.

Хлапич постъпваше твърде умно, дето си говореше сам на себе си. Очите му взеха да виждат много по-добре в тъмнината, щом си каза това.

Гита вървеше с Хлапич, защото нищо не виждаше в тъмното, а Бундаш вървеше пред Хлапич.

В това време дойде облак и скри месечината. Облакът беше гъст и тежък. Сега вече в храсталака наистина настана такава тъмница, че нищо не можеше да се види.

Хлапич опипваше с ръце да намери пътеката, а тръните и клечките хващаха отдясно и отляво Гита за синята ѝ поличка.

— Сега вече не можем да вървим нататък — рече Хлапич, — защото не виждаме пътеката и ще се загубим.

Това, разбира се, беше много тъжно, защото той бързаше към Марко.

Но Хлапич не искаше да тъжи, защото гледаше небето и се надяваше, че облакът ще мине скоро, а Марковата къща не е далеко.

— Сега ще седнем малко да почакаме — каза Хлапич на Гита.

Седнаха в тъмнината и тишината на един пън, който лежеше в храсталака, и мълчаха.

Около тях в храстите и клоните сигурно имаше много птици: косове, синигери и диви гълъби. Но то се знае, че и те мълчаха също

като Хлапич и Гита, защото вероятно се бояха от лисици.

— Ох, само да мога навреме да стигна до Марковата къщичка! — каза най-сетне Хлапич.

— Ох, само черният човек да не е на същия този път! — въздъхна Гита.

— Той каза, че ще върви заобиколно, а това е прекият път — отвърна Хлапич.

В същия миг на Хлапич и на Гита им се стори, че в храсталака не е вече така тихо като одеде.

От другата страна на храстите, зад тях, нещо шумолеше.

— О, Хлапич, какво е това? — попита Гита тихо.

— Сигурно е заек — отговори Хлапич.

След това се чу как пукат сухи клонки.

— Хлапич, Хлапич, какво е това? — шепнеше все по-тихо Гита в мрака.

— Може да е лисица — отвърна Хлапич и стана от пъна, държейки Бундаш край себе си.

Но не можеше да види нищо, защото облакът още беше над месечината.

В това време храстите започнаха да пукат все по-близо и по-близо. Чупеха се клони и сега Хлапич разбра, че през шубрака върви нещо голямо.

— Хлапич, Хлапич! Това не е лисица! — прошепна тихо като дихание Гита.

— Тогава е... — започна Хлапич.

В това време Гита изпищя колкото може:

— Хлапич! Хлапич!

Съвсем близо до Гита се закашля човек.

XI УЖАС

Когато Гита изпищя и повика Хлапич, отведнъж шумоленето в храста престана. Ох! Това беше още по-страшно! Тази тишина, пък после този мрак, нийде нищо не се движи и все пак Гита и Хлапич знаят, че тук, в храста, съвсем близо до тях има човек! А не знаят кой е и какво иска!

Само Бундаш тегли и дърпа Хлапич и цял тръпне от напрежение.

И тогава — отведнъж храстите се огънаха, зад Хлапич и Гита изпукаха няколко сухи клонки — и Хлапич и Гита забелязаха в мрака как пред тях изведнъж излезе на пътеката някакъв висок и широк човек. Още миг — и Хлапич и Гита чуват, че този човек пали клечка кибрит.

Клечката се запали...

Който е прочел тази книга до това място и който е обикнал Хлапич, той ще направи най-добре сега да затвори книгата и до утре да не чете по-нататък.

ХІІ ИЗНЕНАДА

Клечката пламна. Около онзи човек просветля. Хлапич му погледна лицето...

Това беше майстор Мърконя!

О, боже мой! Тъкмо пък майстор Мърконя! Стоеше с разкъсани дрехи и блед пред Хлапич и викна с добрия си глас:

— Наистина си ти, Хлапич!

— Майсторе — възкликна само Хлапич и протегна двете си ръце към майстора — кой знае — от страх или от радост.

А какво направи тогава майстор Мърконя?

Да знаете само!

Майстор Мърконя пристъпи бързо към Хлапич, дигна го към себе си и каза: „О, мой малък Хлапич!“

После за пръв път в живота майстор Мърконя погали Хлапич по лицето и по главата.

Това е самата истина! Майстор Мърконя погали Хлапич! Хлапич действително се учуди на това повече, отколкото на всички други чудеса, които му се случиха тази нощ или които ще му се случат през целия живот.

Нищо чудно, че Хлапич и майстор Мърконя поплакаха малко от радост в този миг — въпреки че иначе плачът не подхожда нито на истинския майстор, нито на истинския чирак, защото и двамата са мъже и не бива да плачат.

XIII

КАК СЕ СЛУЧИ ВСИЧКО ТОВА

Тогава Хлапич, майстор Мърконя и Гита в храсталака и в мрака седнаха на същия този пън.

Те бяха толкова учудени от всичко, което им се случи, че не знаеха още какво точно да направят, нито какво по-напред да говорят. Струваше им се, че и самият месец, който тъкмо сега излизаше отново от облака, ще се зачуди, като види кой седи на този пън.

Само Бундаш не се чудеше. Той се повдигна с предните си крака на коленете на Хлапич и гледаше ту Хлапич, ту майстор Мърконя. Бундаш беше сигурен, че Хлапич и майстор Мърконя са се срещнали тук да кроят ботуши и обувки и все чакаше кога майсторът ще извади ножици и ще донесе кожа. Кучетата не могат никога нищо ново да помислят, а мислят само онова, което е било вече много пъти.

В това време майстор Мърконя започна да разказва как е попаднал тук и Хлапич сега узна толкова много неща, че още осем дена след това премисляше малката чирашка глава.

За да не стане така и с тези, които четат книгата, ще разкажем накратко какво се беше случило с майстор Мърконя.

Хванали го в гората злосторници, когато отивал преди два дни със стоката си на панаир. Той бил онзи заловен търговец, за когото разказваше просякинята Яна. Това станало ето как:

Майстор Мърконя пътувал в ранни зори през гората за панаир и бил сам в колата, защото коларят, на когото били конете, отишъл напред с други коли.

Когато майстор Мърконя дошъл с колата на онова място, където гората е най-гъста, върху него скочили из засада двама души. Изхвърлили го от колата, завързали го и го отвели навътре в гората. Там го привързали за едно дърво, оставили го без храна и вода и си отишли.

Цели два дни майстор Мърконя стоял вързан за дървото и вече мислил, че няма да се спаси. Промислил за всичкото добро и зло, което е направил през своя живот. Сетил се и за Хлапич, та пожелал да го

види поне още веднъж в живота си. Когато човек е вързан за дърво два дена без вода и хляб, има време да си спомни всичко и тогава мисли съвсем другояче за своя чирак, отколкото в работилницата, когато го хока.

Майстор Мърконя прочее вече оклюмал глава и не се надявал на нищо, а си мислил, че никога няма да бъде отвързан жив от това дърво. Поне така разказваше сега на Хлапич.

— Но тази нощ — продължи разказа си той — видях отведнъж как по месечината към мен иде един от онези двоица мъже, които ме хванаха. Мислех си, че е дошъл краят ми. Но когато този човек дойде по-близо, пристъпи към мен и почна да развързва въжетото, с което бях вързан. Като ме отвърза, каза:

— Върви си сега със здраве и бързай да избягаш от тази гора!

При тези думи той извади от джоба си вързана кърпа. В нея имаше сребърна пара. Той я извади, подаде ми я и каза с добър глас:

— Вземи тази пара. Откакто я получих, сърцето ми се обърна от зло на добро. Може и на теб да ти донесе щастие. А аз отивам по света да изкупувам греховете си.

Когато майстор Мърконя разказа това, Хлапич възкликна:

— Гърга е бил! Това е сребърната пара, която аз му донесох от неговата майка. Не плака залудо старата му майка над онзи сребърник.

— Наистина не е плакала напразно, защото сега този сребърник е чудотворен — отговори майстор Мърконя.

„Може би и майстор Мърконя е така добър с мене, защото тази чудна пара е у него“ — досети се Хлапич. На него му беше много драго, като се сети това. Не му дойде наум, че майсторът е така добър само защото е стоял два дни без хляб и вода.

После майстор Мърконя довърши своя разказ и рече:

— И така заради този панаир за втори път изпадам в беда.

— А кога сте изпаднал в беда първи път? — попита Хлапич.

— Това ще ти разкажа вкъщи. Разбира се, ти ще се върнеш сега при мен, малки Хлапич, и ще ти е добре, не се бой. Сега не мога да разказвам, мъчи ме глад, защото изядох само парче сух хляб, който ми беше останал в джоба, жаждата си едва утолих на извора.

В това време облакът отмина и отново огря ясна месечина. Майстор Мърконя погледна Гита, която през цялото време седеше тиха и мирна като малка и хубава уплашена птичка.

— А това кой е? — попита майстор Мърконя.

— Това е сираче без баща и майка като мен. Пътуваме заедно — отвърна Хлапич.

— Тогава ще заведем и нея у нас — каза майсторът и на Хлапич му се стори, че той въздъхна тъжно.

После Хлапич викна на Гита:

— Брей, колко време изгубих сега. Ето, месецът е ясен, да побързаме към Марковата къща.

— Да вървим заедно — рече майсторът. — И на мен не ми е приятна тази гора. По пътя ще ми разкажеш къде бързаш така.

XIV

ПРИ МАРКОВАТА КЪЩА

Скоро излязоха из шубраците. Майстор Мърконя водеше за едната ръка Хлапич, а за другата Гита. То се знае, така беше по-хубаво да се пътува по месечина, през ливадите. Хлапич разказа на майстора за черния човек и Марковата крава.

След това излязоха на пътя и Марковата къща се видя вече наблизко. Скоро стигнаха до нея. Около къщата всичко беше мирно и личеше, че още не се е случило нищо лошо. От яхъра се чу хлопатар. Това беше онази хубава, пъстра крава, която хрупаше вътре сено и звънеше със своя хлопатар на врата.

О, колко щастлив беше сега Хлапич, като видя, че е дошъл навреме, защото черният човек още не бе отвел кравата.

Беше на разсъмване.

В къщата всичко беше тихо. Марко и майка му още спяха.

Хлапич почука на вратата и Марковата майка излезе да види кой е.

Хлапич ѝ разказа защо е дошъл и ѝ рече да пази своята крава.

Когато Марковата майка чу за какво става дума, дигна три пъти ръце към небето и благодари на съдбата, че ѝ е пратила Хлапич. Ако черният човек ѝ отведеше кравата, щяха да останат тя и Марко с десет гъски. А с десет гъски не може да живее майка с дете.

— Сто пъти сполай, мое дете — каза тя и прегърна Хлапич.

След това Хлапич се прости с нея и продължи нататък с майстора и Гита, които го чакаха на пътя.

Марковата майка веднага облече най-хубавата си рокля и отиде в общината за стражар.

Оттогава всяка нощ двама общински стражари пазеха малката ѝ къща. Общинските стражари са твърде храбри, те чуват и виждат далеко и където пазят те, там не може да се случи нищо никому.

Но черният човек не дойде нито тази, нито втората, нито третата нощ: никога не дойде. Така че стражарите изпушиха всеки по тридесет лули — всяка нощ по три лули, а после вече престанаха да идват.

След няколко дни хората намериха един мъртъв човек, който вероятно е паднал нощем от онази откъртена скала, която кошничарят показва по месечина на Гита и Хлапич.

Този мъртъв човек беше загърнат с черна наметка. Това беше черният човек, който така свърши своя опак живот.

Изглежда, когато облакът е затулил месечината, той е минавал покрай скалата, паднал е и се е убил.

Така същият този облак, заради който толкова въздишаха в храсталака Хлапич и Гита, донесе спасение на тях и на Марковата майка, а и на майстор Мърконя. Ако не беше този облак, кой знае дали черният човек нямаше да погуби всички тази нощ.

Затова винаги трябва малко да се почака, преди да почне да се въздиша.

* * *

Прочее, така се свършиха всички опасности и всички беди на Хлапичевото пътуване. Това, което идва по-нататък, то е само такава голяма радост и щастие, че сигурно Хлапич не им се е надявал, когато преди осем дни, сам и наскърбен, се стягаше в нощта и в мрака да побегне от майстор Мърконя.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

I ЩАСТИЕ И РАДОСТ

Няма смисъл да се разказва как Хлапич, Гита, Бундаш и майстор Мърконя пристигнаха до града и до къщата на майстора. Това вече не занимаваше и самия Хлапич. И наистина, щастливите хора пътуват, без дори да усещат, че пътуват.

По пътя Хлапич набра хубава китка полски цветя: червен мак и бели маргарити — и това беше всичко, което се случи.

Така те пристигнаха в града пред майсторовата къща, а след това и в двора.

О, как възкликна майсторицата, като видя неочаквано и майстор Мърконя, и Хлапич, и Бундаш! Тя, горката, смяташе, че вече няма да види нито един от тях. Чула беше, че злосторници хванали и отвели в гората майстор Мърконя и го мислеше за мъртъв.

Затова носеше голяма черна кърпа на главата и беше разплакана.

А сега всички се върнаха и бяха ѝ довели едно малко хубаво момиченце, което майсторицата гледаше с такъв мил поглед, че в сърцето на Гита ставаше все по-хубаво и по-хубаво, като да я чакаше голямо щастие.

После всички влязоха в работилницата — и нека останат сега малко сами, да могат да се поздравят от сърце, да се прегърнат и подкрепят след глада и пътя.

II МАРИЦА

Малко по-късно в стаята около масата седяха майстор Мърконя, майсторицата, Хлапич и Гита.

Понеже се бяха подкрепили и отморили, всички седяха с блажени и спокойни лица.

Само майсторицата разглеждаше още Гита с тъжен и мил поглед. Накрая тя каза на майстора:

— И нашата Марица би била сега толкова голяма, колкото Гита.

И майсторът и майсторицата въздъхнаха, а майсторът каза на Хлапич:

— Обещах да ти разкажа каква беда ни постигна веднъж на панаира. Слушай какво се случи. Преди осем години живеехме в друг град. Имахме малка щерка, която се казваше Марица. Беше на три години и ни беше единствената радост. Един ден в онзи град имаше панаир. Отидох със стока на панаира, като взех и нашата малка Марица. Докато продавах стока, детето изведнъж се изгуби между хората на панаира. Търсихме го, търсихме, но детето изчезна. Търсихме цял ден, после осем дена, и месец, и година. Но вече никога не намерихме нашата малка Марица. На онзи панаир имаше всякакъв свят. Кой знае какви лоши хора са отвели нашето дете и кой знае какво е препатило то, а и ние! Защото винаги когато родителите мислят, че детето им страда, и те усещат същото. Най-сетне се преселихме от онзи град, за да не виждаме вече онова място, на което ни сполетя такова нещастие. От онова време, мой малки Хлапич, се втвърди сърцето ми и затова ти изпати толкова. Но сега ще е по-добре, зер ако не беше твоята доброта, Гърга никога нямаше да се поправи, нито да ми помогне да избягам.

Като започна майстор Мърконя да хвали Хлапич, на него му беше толкова необичайно, та не знаеше къде да гледа. Почна от неудобство да се чеше зад ухото, а после се наведе и взе да си бърше ботушките с червения си ръкав.

Най-сетне Хлапич запита в неудобството си:

— А сега не можете ли да намерите или да познаете вашата малка Марица?

— Никога не ще я намерим — въздъхна майсторицата и обърса сълзите от лицето си, — но винаги бихме могли да я познаем.

— Как бихте я познали, като тогава е била така малка? — попита сега Гита, която едва не се разплака над скръбта на добрата майсторица.

— Бихме я познали — отвърна майсторицата, — защото, като беше съвсем малка, Марица взе ножа и си поряза пръста. Оттогава имаше на пръста драскотина, която изглеждаше като кръст.

О, боже, боже! Виждал ли е някой как се прегръщат майка и дете, като се намерят след много години?

То се знае, че Гита е била онази малка Марица и имаше драскотина на палеца.

— О, майко! Майко моя! Добра моя! Мила моя! Аз съм твоята Марица — възкликна Гита и изтича в прегръдките на майсторицата.

— Марице моя! Душичке! — зариде от щастие майсторицата и прегърна детето си.

Два пъти и три пъти, и десет пъти се прегърнаха те. В стаята не се чуваше нищо друго освен радостно ридание.

Майстор Мърконя приближи до Гита, сложи ръка на хубавата ѝ главица и не можеше дума да продума от щастие. Изглеждаше, като че цялата им стаица засия от златната светлина на истинското щастие.

А малкият добър Хлапич стоеше мирно, навел очи и скръстил ръце.

Дълго седяха, дълго разговаряха, а Гита от скута на майка си мина на бащините си колене и все по-хубава им изглеждаше Гита, и все по-добри ѝ се струваха на Гита нейните родители.

То се знае, че сега родителите ѝ викаха Марица. Но ние до края на книгата ще я наричаме Гита, защото е трудно да се свиква с ново име.

И Хлапич каза:

— Аз ще ти казвам и занапред Гита. Като кажа Гита, струва ми се, че виждам пред себе си всички онези случки, които преживяхме заедно. А като кажа Марица, нищо не ми се струва. Като да не съм казал нищо!

— Много случки имаше, малки мой Хлапич — каза майсторът. — Никога няма да узнаем кой е отвел нашата Марица от онзи панаир и кой я е предал на господаря на цирка. Но може и да е бил онзи черен човек, който ме залови и който, както разправяш, довел крадения кон в цирка. А ако не беше ти, мой малки Хлапич, Марица никога нямаше да се върне при нас.

— Не ме хвалете — каза Хлапич. — Ако вие не бяхте така суров с мене, никога не бих побягнал от вас, нито бих намерил Гита. Може това да е ваша заслуга. Това никога не се знае.

Хлапич имаше право, като говореше така. Когато човек хвали, никога не знае дали е улучил.

III

ХЛАПИЧЕВОТО НАСЛЕДСТВО

После Хлапич каза:

— Аз имам работа навън. Моля ви, майсторе, да ме пуснете да изляза за половин час.

Майсторът го пушна, защото сега всичко беше другояче, а не като по времето, в което Хлапич крякаше в зелени гащи.

След това Хлапич взе онази китка от червен мак и бели маргаритки и каза: „Обещал съм това някому“.

Сега всеки може да види колко умен и честен беше Хлапич. През всичките многобройни опасности и несгоди по пътя си не беше забравил, че обеща да донесе цвете на онази прислужница, ако помогне на стария млекар да не носи сам млякото по стълбите.

Прочее, Хлапич вървеше сега през града и носеше китката си цвете на онази прислужница. Веднага намери и позна високата къща. Качи се на третия етаж и позвъни на вратата.

Прислужницата отвори вратата и се почуди, като видя онзи пъстър Хлапич, сега така добре облечен, но въпреки това го позна веднага, защото хората не се познават по дрехите, а по очите.

— Госпожице, донесох ви обещаните цветя — рече Хлапич и ѝ подаде китката мак и маргаритки.

— О, колко си честно ти, момче — каза прислужницата, — и колко си късметлия. За теб има едно писмо тук. Ако не беше дошъл с цветята, никога нямаше да го получиш.

Хлапич беше видял много нещо из пътя си, но никога в живота си не беше получавал писма.

Затова направо се слиса, когато прислужницата влезе в стаята си, изнесе голямо писмо, предаде го на Хлапич и каза:

— Това писмо го донесе някакво момче. Каза, че старият млекар е починал от старост. А това писмо бил дал да го напишат преди смъртта му. Ако чиракът Хлапич дойде с цветя при мен, да му предам писмото, каза момчето.

Така разказваше прислужницата, а Хлапич потъна в размисъл и обръщаше писмото в ръцете си. Никак не знаеше какво да прави с него и вече си мислеше не би ли било най-добре да го подари на прислужницата заедно с цветята.

„Но какъв смисъл има това — помисли после той, — като писмото е надписано за чирака Хлапич, а това съм аз в целия свят.“

Тогава Хлапич се реши и веднага отвори писмото.

Това беше твърде умно. И ако някой някога се бои от някакво писмо, нека стори същото, защото всяко писмо е много по-страшно, когато е затворено и докато не се знае какво пише в него.

Но това беше наистина весело писмо! В него е големи букви пишеше следното:

Почина старият млекар без деца, без роднини и без кумове. На смъртната постеля се сети за чирака Хлапич и му остави своята кола и магаренцето. Това се дава за уведомяване на чирака Хлапич с покана да дойде за своето наследство в бившия дом на стареца, край градската крепост.

Отгоре и отдолу на писмото беше написано още нещо с думи и цифри. Изглежда, това беше надпис и подпис. Но Хлапич нито сега, нито после прочете това. Когато чу, че наследява колата и магаренцето, не се интересува кой му съобщава това.

Сърцето му сега беше пълно с благодарност.

— Колко добър беше този старец! Как от сърце бих му благодарил! — възкликна Хлапич. — Да можеше поне да види как Гита и аз ще тимарим и ще гледаме неговото магаренце!

— Сбогом, сбогом, госпожице, бързам да съобщя на Гита веселата вест.

Хлапич понечи да изтича на стълбата. Но в това време от стаята излезе старата и изискана госпожа, при която работеше онази прислужница. Госпожата беше в черна копринена рокля с бяла шапчица на главата.

Тя беше чувала от своята прислужница колко добър и необикновен е този чирак Хлапич.

То се знае, че тя сега му предложи да го приеме за свой син и да го изучи в господарско училище.

Но Хлапич свали шапка, пристъпи към изисканата госпожа, целуна ѝ ръка и каза:

— Аз ще остана обуцар, защото този занаят ми е умилял.

А след това Хлапич каза още:

— И без това има повече хора, които късат обувки, отколкото такива, които правят обувки.

Изисканата госпожа се засмя и веднага разбра, че наистина би било жалко Хлапич да не стане обуцар. А Хлапич ѝ целуна още веднъж ръка и след това затича щастлив със своето писмо по стълбата.

Хлапич наистина обичаше своя обуцарски занаят, но в този миг мислеше повече за своето магаренце, за което не би имало никакво място при изисканата госпожа.

Той летеше по градските улици и завчас си пристигна у дома.

— Ще караме обувки с магаренце! — викна той още от вратата на майстор Мърконя, а после показа писмото и разказа какво се беше случило.

Същия ден следобед Гита и Хлапич отидоха за магаренцето и за колата.

То се знае, че те трудно биха намерили къщата на стареца, но в писмото пишеше, че старецът е живял при градската крепост. А тя е висока и стърчи нагоре така, че лесно може да я намери човек.

Когато Хлапич показа писмото, онези хора, които бяха живели със стареца, му дадоха магаренцето и колата.

Наистина си струваше да видите как се возиха Гита и Хлапич през града на Хлапичевото магаренце!

Беше така хубаво и весело, че Гита само съжаляваше, дето не ѝ е сега тук златната тръба да тръби в нея. Все още ѝ личеше, че е израсла в цирк!

Но Хлапич веднага ѝ каза, че не подобава на дъщерята на майстор Мърконя да тръби, когато се вози на магаренце.

И така те само си пееха тихо и радостно по целия път и плющяха с камшика над мъдрото магаренце, което предеше със своите високи уши.

Но пред дома на майстор Мърконя Хлапич не можа да се сдържи от радост, ами скочи от колата и си хвърли шапката високо. После

изтича до къщната врата, промуши вътре глава и викна с все сила:

— Ето го магаренцето!

— О, какво каза! — засмя се Гита и почна да се подбива с Хлапич.

Разбира се, всички хора знаеха, че Хлапич нямаше предвид себе си, като промуши глава през вратата и се провикна: „Ето го магаренцето!“, но палавата Гита въпреки това го подкачаше и двамата се смееха.

За да не стават грешки, веднага кръстиха магаренцето Кокодан.

Там стоеше една жена и като видя колко хубаво пристигнаха Гита и Хлапич на магаренцето и колко са весели и честити, каза:

— Боже мой, деца, колко би било хубаво винаги да останете такива малки!

— Тогава би трябвало цял живот да ходим в един и същ клас — каза Хлапич.

— А учителите не биха допуснали това и ще има неприятности. Ето защо е най-добре сега да си играем, а после ще трябва да станем и ние като другите хора.

IV ЗАВЪРШЕК

Така стана.

По-късно Хлапич и Гита пораснаха големи. Хлапич остана обуцар, а Гита забрави, че е била някога в цирка. Само веднъж се случи нещо, което я подсети за това.

След няколко години в този град дойде някакъв цирк и майстор Мърконя отиде в неделя с домочадието си на цирк.

Тогава Гита изведнъж видя как в цирка влезе някакво хубаво малко момиченце на бял кон. Това беше някогашният Гитин Сокол. Момиченцето беше също такава хубаво и мъничко, каквото някога беше Гита. А Сокол беше също така добър и мил както преди. Само беше побелял малко, та беше още по-бял, защото и конете побеляват, въпреки че нямат такива грижи като хората. Гита видя и своя папагал и разбра, че и на него, и на Сокол им е много добре при новия господар.

Старият господар скоро след Гитиното бягство се разболял, а после се изповядал и умрял спокойно, което е най-добро за такъв грешник.

* * *

След това Гита и Хлапич пораснаха още по-големи, а после се ожениха. По-късно пое на работата на майстор Мърконя, който вече беше твърде стар.

Гита и Хлапич имаха четири деца и трима чираци.

В неделя следобед чираците и децата се събираха около тях и те им разказваха „чудните приключения на чирака Хлапич“.

А ботушките стояха и тогава, и винаги в малко стъклено шкафче върху големия шкаф и който искаше, можеше да ги види.

Ако някому е мъчно, че разказът свършва, нека прегледа още веднъж цялата книга и нека се опита да изброи всички хора, на които

помогна из пътя Хлапич, малък като лакът, весел като птица, храбър като Крали Марко, мъдър като книга и добър като слънце.

Издание:

Ивана Бърлич-Мажуранич. Чудните приключения на чирака
Хлапич

Издателство „Народна младеж“, София, 1975

Редактор: Сийка Рачева

Коректор: Мария Бозева

Художник: Стефан Шишков

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.